

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

**Kristiinankaupungin lukion ohjaustoiminnan
kehittäminen**

Tapio Rajamäki

2007

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

TIIVISTELMÄ

Rajamäki, Tapio

Kristiinankaupungin lukion ohjaustoiminnan kehittäminen

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen koulutus ja tutkimus, 2007, 40 s.

Kehittämishanke.

Kehittämishankkeeni päätavoitteena oli kehittää ja selkiyttää Kristiinankaupungin lukion ohjaustoimintaa. Tarkoituksena oli selvittää kyselylomakkeilla koulun henkilökunnan ja opiskelijoiden mielipiteitä ohjauksen nykytilanteesta sekä, miten sitä voitaisiin heidän mielestään edelleen kehittää. Lisäksi hankkeeni avulla oli tarkoitus kehittää työnjakoa ja yhteistyötä ohjauksen osalta eri toimijoiden välillä. Tavoitteenani oli myös selvittää, mitä tukitoimia opiskelija on saanut ja erityisesti, mitä tukea toivoisi saavansa opintopolkunsa aikana lukiossa.

Tässä kehittämishankkeessa otin huomioon Lukion opetussuunnitelman perusteet sekä Kristiinankaupungin lukion uuden opetussuunnitelman. Hankkeessani nostin juuri sellaisia asioita esille, mitkä liittyvät lukiomme ohjaukseen liittyvään osaan opetussuunnitelmasta. Osaksi myös vertailin ohjauksen nykytilaa ja lukiomme kirjoitettua opetussuunnitelmaa.

Kyselyjen perusteella saatuun ohjaukseen oltiin tyytyväisiä, mutta myös ohjauksen kehittämiseen nähtiin olevan mahdollisuuksia. Osa kehittämisideoista on otettu jo käytäntöön lukiossamme. Opettajankokouksissa on jaksojen jälkeen käyty tehostetummin läpi opiskelijoiden tilanteita ja suorituksia. Samoin on sovittu työnjaosta ja seurannasta, kuka tai ketkä auttavat apua tarvitsevaa opiskelijaa. Myös tätä kautta on tehostunut opiskelijahuoltoryhmän toiminta. Uskon, että selkeämmän ohjaussuunnitelman ja työnjaon kautta henkilökunnan jaksaminen työssään paranee entisestään. Sitä kautta todellisia voittajia ovat lukiomme opiskelijat.

Avainsanat: lukio, opinto-ohjaus, opetussuunnitelma

ABSTRACT

Rajamäki, Tapio

The development of Guidance Counselling in Kristiinankaupungin lukio (The Upper Secondary School in Kristiinankaupunki).

Jyväskylä: University of Jyväskylä. Department of Teacher Education. School Counsellor Training and Research, 2007, 40 pages.

Guidance and Counselling Development Project and Practices
Development project.

The main purpose of my development project was to develop and clarify the guidance counselling in Kristiinankaupungin lukio (the upper secondary school in Kristiinankaupunki). My target was to find out , how the present situation of guidance counselling was experienced by the staff and students and how it could be further developed. I did this with the aid of questionnaires. Furthermore my purpose was to advance the division of labour and co-operation between different personnel as far as guidance counselling was concerned. I also wanted to find out what measures of support students have received and especially what kind of support they would like to receive during their studies at upper secondary school.

In this development project I consulted the National Core Curriculum for upper secondary school and the new Curriculum for Kristiinankaupungin lukio. I especially paid attention to those parts in the curriculum which deal with guidance counselling in our school. I also partly compared the present situation in guidance counselling with the written curriculum of our school.

According to the questionnaires the guidance given was found satisfactory but some possibilities for development were also seen. Some of the new ideas have already been introduced in our school. The situation and accomplishments of students have been studied more carefully in teachers have also agreed on the division of labour and follow up as to who will help the student in need of help. The student welfare group has also become more efficient. I believe that the ability of the staff to carry out their work will improve through a more exact guidance counselling plan. As a result the real winners will be the students of our school.

Key words: upper secondary school, guidance counselling, curriculum

SISÄLLYS

1	KRISTIINANKAUPUNGIN LUKIO.....	6
1.1	Yleistä tietoa Kristiinankaupungin lukiosta	6
1.2	Kristiinankaupungin lukion opiskelijat ja henkilökunta.....	6
2	KEHITTÄMISHANKKEEN AIHE	7
2.1	Kehittämishankkeen aiheen valinta.....	7
2.2	Kehittämishankkeen aiheen rajaus	7
2.3	Kehittämishankkeen tavoitteet	8
3	OHJAUS KRISTIINANKAUPUNGIN LUKIOSSA	11
3.1	Ohjauksen opetussuunnitelma	11
3.2	Ohjauksen järjestäminen.....	11
3.3	Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako.....	12
3.4	Opinto-ohjaus Kristiinankaupungin lukiossa	12
3.4.1	Kristiinankaupungin lukion opinto-ohjauksen opetussuunnitelma	13
3.4.2	Opinto-ohjauksen tavoitteet Kristiinankaupungin lukiossa	13
3.5	Opiskelijahuolto.....	14
3.6	Opiskelun erityinen tuki	15
4	KYSELYJEN TULOKSET	16
4.1	Opintoihin hakeutuminen	16
4.2	Opintojen alkuvaihe.....	17
4.3	Opintojen etenemisvaihe	19
4.4	Opintojen päättövaihe.....	22
4.5	Jatko-opintoihin siirtyminen.....	22
4.6	Muita ohjaukseen liittyviä kommentteja	25
5	POHDINTA	28

LÄHTEET

LIITTEET

1 KRISTIINANKAUPUNGIN LUKIO

1.1 Yleistä tietoa Kristiinankaupungin lukiosta

Toimin opinto-ohjaajana sekä Kristiinankaupungin lukiossa että Kristiinanseudun koulussa (yläkoulu). Kristiinanseudun koulu ja Kristiinankaupungin lukio toimivat samassa rakennuksessa. Lukio sijaitsee pääasiassa koulurakennuksen yläkerroksessa, mutta lukion tunteja pidetään myös muissa tiloissa. Samoin yläkoulun oppilaiden tunteja on jonkin verran ns. lukion tiloissa.

Kristiinankaupungin lukio on pieni lukio. Siksi olemme pyrkineet löytämään keinoja, miten saada houkutelua opiskelijoita riittävästi lukioomme. Kristiinankaupungin lukio kuuluu pienten lukioden yhdistykseen. Olemme liittyneet sitä kautta lukioden virtuaaliopetushankkeeseen. Sen avulla pystymme tarjoamaan verkko-opintoina muiden hankkeessa olevien lukioden tarjoamia kursseja.

Lukuvuoden 2006-2007 alusta aloitimme myös lukiossamme liikuntalinjan yhteistyössä toisen kristiinankaupunkilaisen lukion, Kristinestads Gymnasiumin kanssa. Liikuntalinja on tarkoitettu urheiluseuroissa mukana oleville lukio-opiskelijoillemme, joille annetaan samalla mahdollisuus sovittaa yhteen lukio-opiskelu ja urheiluvallmennus omalla paikkakunnalla.

Kristiinankaupungin lukio viettää tänä vuonna 100-vuotisjuhlia. Lukiotoimintaa Kristiinankaupungissa on ollut 100 vuotta ja nykyisessä rakennuksessa toimintaa on tänä vuonna ollut 90 vuotta. Lukiotamme on toki remontoitu sen jälkeen ja viimeisin saneeraus valmistui lukuvuoden 2004-2005 alussa. Tilat ja olosuhteet koulullamme ovat hyvät ja ne paranevat vielä entisestään, kun saamme ajanmukaiset videoneuvottelulaitteet virtuaaliopetuksen toteuttamiseen tämän lukuvuoden aikana.

1.2 Kristiinankaupungin lukion opiskelijat ja henkilökunta

Kristiinankaupungin lukiossa on opiskelijoita vuosittain n. 90. Lukioomme tulee opiskelijoita Kristiinankaupungin lisäksi Karijoelta, Isojoelta ja Kaskisista. Kristiinankaupungista ja Karijoelta lukioomme tulevat opiskelijat ovat tuttuja jo suurimmalle osalle opettajistamme, koska kyseiset oppilaat ovat suorittaneet peruskoulun oppimäärän Kristiinanseudun koulussa. Isojokiset ja kaskislaiset opiskelijat ovat sitten lukiossamme uusia tuttavuuksia. Lukioomme oppilaista suurin osa on kristiinankaupunkilaisia (n. 55), karijokisia on toiseksi eniten (n. 25) ja kaskislaisia ja isojokisia opiskelijoita lukioomme tulee vuosittain n. 5-10. Aikuislukio on toista vuotta käynnissä lukiossamme. Siinä on opiskelijoita tällä hetkellä kymmenkunta. Heidän ohjaamiseensa rehtorilla on ollut suurin rooli.

Kristiinanseudun koulussa ja Kristiinankaupungin lukiossa on yhteensä 25 opettajaa. Koulujen opettajat ovat sikäli yhteisiä, että ainoastaan lukion opettajista rehtori ei opeta yläkoulun puolella. Pelkästään yläkoulun puolella toimii 10 opettajaa. Opettajakunta on pätevää ja vaihtuvuus työpaikallamme on ollut hyvin pientä. Kanslisteja koulussamme on kaksi, joista toinen on pelkästään toimii lukion puolella. Terveystenhoitaja pitää koulullamme vastaanottoa kahdesti viikossa. Koulussamme työskentelee myös neljä keittäjää, neljä siistijää sekä yksi talonmies.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN AIHE

Kehittämishankkeen aihekseni valitsin Kristiinankaupungin lukion ohjaustoiminnan kehittämisen. Tein lomakekyselyn opiskelijoillemme sekä lukion henkilökunnalle. Kartoitin heidän mielipiteitään nykyisestä ohjauksesta sekä miten sitä voisi heidän mielestään kehittää lukiossamme. Tässä kehittämishankkeessa olen ottanut huomioon sekä valtakunnallisen opetussuunnitelman (Lukio-opetuksen perusteet 2003) sekä Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelman, koska ne luovat pohjan suunnitelmalle, miten ohjaus tulisi lukiossa järjestää.

2.1 Kehittämishankkeen aiheen valinta

Aloitin tänä lukuvuonna 2006-2007 kolmannen vuoteni opinto-ohjaajana Kristiinankaupungin lukiossa. Olen opinto-ohjaajan työssäni siis vielä aika kokematon ja monet asiat ovat olleet minulle hyvinkin uusia ja outoja toimiessani opinto-ohjaajana lukiossa. Toki aikaisemmasta opettajakokemuksestanikin varmasti on ollut hyötyä ja paljon olen oppinut myös työni kautta.

Kristiinankaupungin lukiossa on tapahtunut monia muutoksia viime vuosina ohjaukseen liittyen. Nykyään lukion opinto-ohjaajan virka on yhteinen perusopetuksen kanssa. Se on lisännyt opinto-ohjauksen mahdollisuuksia lukiossa opiskelijoiden ohjaamiseen. Myös uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön viime lukuvuoden alusta. Siinä on opinto-ohjauksen suunnitelman lisäksi myös kokonainen luku liittyen opiskelijan ohjaamiseen ja tukemiseen. Siinä korostetaan myös sitä, kuinka ohjaus on kaikkien opettajien tehtävä, ei ainoastaan opinto-ohjaajan. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 10). Tämän asian tajuamisen ja hyödyntämisen koen työpaikallani koko henkilökunnalta ensiarvoisen tärkeäksi. Usein varmasti kouluissa koetaan, että lähes kaikki ohjaamiseen liittyvät asiat kuuluvat pelkästään opinto-ohjaajalle.

Kristiinankaupungin lukio on pieni yhteisö ja siellä yleensä tieto oppilaista liikkuu hyvin opettajalta toiselle. Silti minullekin on tullut aina silloin tällöin yllätyksiä esimerkiksi opettajainkokouksissa joidenkin opiskelijoiden negatiivisista opiskelusuorituksista tai esimerkiksi poissaoloista. Jotta tällaisia tilanteita ei syntyisi, koin tärkeäksi saada tiedonkulun sille tasolle, että tarvittava tieto kulkeutuisi jokaiselle sitä tarvitsevalle mahdollisimman nopeasti ja aikaisessa vaiheessa. Myös koin tärkeäksi opettajien ja muiden työyhteisössäni toimijoiden yhteistyön kehittämisen. Halusin selkeämmät pelisäännöt työnjaosta ja yhteistyöstä opettajien ja muiden työyhteisössäni työskentelevien kesken, kuka vastaisi mistäkin asiasta, missäkin vaiheessa opiskelijan opintoja. Näistä syistä valitsinkin kehittämishankkeeni aiheeksi Kristiinankaupungin lukion ohjaustoiminnan kehittämisen.

2.2 Kehittämishankkeen aiheen rajaus

Koska työskentelen opinto-ohjaajana sekä Kristiinanseudun koulussa sekä Kristiinankaupungin lukiossa, aioinkin ensin tarkastella ja kehittää tässä hankkeessa molempien koulujen ohjausta. Sitä syystä, että myös suurin osa lukion opettajista opettaa myös Kristiinanseudun koulussa. Tarkemmin asiaa pohdittuani tulin kuitenkin toisenlaiseen aatoksiin. Pelkäsin kehittämishankkeen paisuvan siten liian laajaksi ja siitä

johtuen en pääsisi kovin syvälle aihepiiriin sisälle. Toinen perusteluni, miksi keskityin pelkästään lukion ohjaustoiminnan kehittämiseen, oli se, että vaikka keskityin nyt pelkästään lukioon, saan sitä kautta varmasti ideoita, mitkä voi myös toteuttaa ja mallintaa Kristiinanseudun koulun oppilaiden ohjauksessa.

Päätin myös keskittyä tässä kehittämishankkeessa lukiossamme työskentelevien ihmisten antamaan ohjaukseen ja sen kehittämiseen. Erityisesti halusin selkeyttää oman työni kehittämisen lisäksi rehtorin, ryhmänohjaajien sekä eri aineenopettajien rooliin opiskelijoiden ohjaamisessa. Myös koulussamme opiskelijoita ohjaavat erilaisissa asioissa myös lukiomme kanslisti sekä kouluterveydenhoitaja. Myös heidän mielipiteensä ja kehittämisideat kartoitin. Lukiomme opiskelijoille tietyissä tilanteissa antavat ohjausta myös koulun ulkopuoliset tahot. Niiden mukaan ottaminen tähän hankkeeseen olisi myös omalta osaltaan paisuttanut tätä lisää ja sen vuoksi jätin ne tästä kehittämishankkeesta pois lähes kokonaan. Samasta syystä jätin myös kotien kanssa käytävän yhteistyön tämän hankkeen ulkopuolelle.

2.3 Kehittämishankkeeni tavoitteet

Kristiinankaupungin lukiossa otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma 01.08.2005 alkaen. Lukiomme opetussuunnitelmassa on selkeästi määritelty, miten ohjaus tulisi järjestää. Samoin siinä on määritelty työnjako eri toimijoiden välillä. Työnjakoa ohjauksen osalta on määritelty rehtorin, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajien sekä aineenopettajien kesken. Mielestäni ohjauksen toteuttaminen opetussuunnitelman mukaisesti on ihan realistista. Pääpiirteittäin ohjaus toimii mielestäni ihan hyvin, mutta siinä on toki kehittämisen varaa. Varsinkin ryhmänohjaajien ja aineenopettajien ohjauksen välillä lukiossamme on eroja, kuinka tarkasti opetussuunnitelmamme toteutuu. Varsinkin keskinäisen yhteistyön tehostamisessa eri toimijoiden kesken on parantamisen varaa. Myös tiedonkulussa ja sen nopeuttamisessa on kehittämistä. Opetussuunnitelmaa on kuvattu tarkemmin luvussa 3.

Kehittämishankkeeni avulla minulla oli tarkoitus kehittää Kristiinankaupungin lukion ohjaustoimintaa. Tavoitteenani oli selvittää, mitä tukitoimia opiskelija on saanut opintopolkunsu aikana eri toimijoilta lukiossamme. Tarkoituksena oli kartoittaa, millaista ohjausta opiskelijat ovat saaneet lukio-opinnoista ennen lukio-opintoja sekä niiden aikana. Lisäksi kyselin sekä opiskelijoilta että koulumme henkilökunnalta kehittämisideoita ohjaustoiminnan parantamiseksi. Niiden sekä omien ajatusteni että opinto-ohjaajakoulutuksessa saamien ideoiden pohjalta tein kehittämisajatuksia lukiomme ohjaustoimintaan parantamiseksi tähän raporttiin. Näitä ajatuksia aion esittää myöhemmin työtovereilleni esim. opettajainkokouksissa.

Kristiinankaupungin lukiossa ohjauksesta pääasiassa vastaa opinto-ohjaaja ja se on merkitty myös lukiomme opetussuunnitelmaan. Lukiomme rehtori myös tekee paljon ohjaukseen liittyvää asiaa opiskelijoiden hyväksi. Hän usein keskustelee opiskelijoiden kanssa opiskeluihin liittyvistä asioista. Hän myös informoi minua usein näistä keskusteluista. Uskon, että jokainen opettajamme hoitaa oman aineensa osalta ohjauksen ihan hyvin jo nyt. Ryhmänohjaajien välillä on eroja, miten heidän osaltaan onnistuu opiskelijoiden ohjaus. Toki tähän vaikuttaa varmasti myös se, että työnjaosta ei ole keskusteltu eri toimijoiden kesken liikaa. Ehkä oletamme jonkun toisen hoitavan kyseisen asian ensisijaisesti. Työnjakoa suunniteltaessa täytyy kuitenkin muistaa aina joustavuus. Ei kannata tehdä liian ehdotonta suunnitelmaa. Jos työnjako viedään liian pitkälle, sitä enemmän syntyy tekijöiden välille riippuvuussuhteita, jotka on hoidettava

koordinoinnilla ja koordinoitijärjestelmiä kehittämällä. (Järvinen, Koivisto & Poikela 2000, 20.)

Kyselyjen avulla selvitin rehtorin, ryhmänohjaajien, aineenopettajien sekä koulun terveydenhoitajan että kanslistin mielipiteitä antamastaan ohjauksesta opiskelijoille sekä heidän kehittämisideoitaan. Koulun kanslistin ja terveydenhoitajan mielipiteitä kyselin myös, koska he omalta osaltaan antavat lukiossamme runsaasti ohjausta. Alla heille esittämäni kaksi kysymystä.

1. Mitkä ovat neljä tärkeintä asiaa työssäsi opiskelijoiden opintojen ohjaamisessa? Perustele valintasi. (Mitkä asiat koet olevan sinun vastuullasi opiskelijan opintojen alkuvaiheessa, keskivaiheilla ja/tai lopussa).
2. Miten toivoisit opiskelijoiden ohjaamista kehitettävän? Millaisia ideoita sinulla on? Mitkä asiat tarvitsevat sinun mielestäsi eniten kehittämistä, jotta oppilaat saisivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnoilleen, jatko-opintosuunnitelmilleen ja kasvulleen aikuisuuteen?)

Opiskelijoille esitin vain muutaman kysymyksen. Kysymykset sekä niiden määrä riippui siitä, missä vaiheessa opintoja kyseinen opiskelija oli. Abiturienteille esitin viime keväänä alla olevat kysymykset. Niiden perusteella selvitin heidän mielipiteitään saamastaan ohjauksesta. Miten tyytyväisiä he ovat olleet opintojen aikaisesta ohjauksesta sekä mitä eväitä he ovat saaneet esim. jatko-opintoa ajatellen.

1. Missä asioissa sait ohjausta opintoihisi? Kenen toimesta? (miten sait tukea ja ohjausta opinnoillesi, ylioppilaskirjoituksiin, jatko-opintosuunnitelmiin sekä kasvussa aikuisuuteen).
2. Missä asioissa olisit tarvinnut ohjausta, mutta et sitä saanut? (esim. ennen opintoja, alkuvaiheessa, keskivaiheilla, lopussa).
3. Miten toivoisit opiskelijoiden ohjaamista kehitettävän? Millaisia ideoita sinulla on ? (Mitkä asiat tarvitsevat sinun mielestäsi eniten kehittämistä, jotta opiskelijat jatkos- sa saisivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnoilleen, jatko-opintosuunnitelmilleen ja kasvulleen aikuisuuteen?)

Lukio-opiskelun alku- ja keskivaiheilla olevilta opiskelijoilta selvitin, saivatko he tarpeeksi ohjausta opintojen alkuvaiheessa. Oliko se riittävä ja mitä he jäivät kaipaamaan. Saivatko he ennen nykyiseen kouluun tuloansa riittävästä tietoa lukio-opinnoista. Lukio-opiskelun alku- ja keskivaiheissa olevilta opiskelijoilta kysyin seuraavat kysymykset.

1. Missä asioissa olet saanut ohjausta opintoihisi? Kenen toimesta?
2. Missä asioissa toivoisit saavasi ohjausta? Missä vaiheessa opintoja toivoisit niitä saavasi?
3. Missä asioissa olisit tarvinnut ohjausta, mutta et sitä saanut?
4. Miten toivoisit opiskelijoiden ohjaamista kehitettävän? Millaisia ideoita sinulla on ? (Mitkä asiat tarvitsevat sinun mielestäsi eniten kehittämistä, jotta opiskelijat jatkossa saisivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnoilleen, jatko-opintosuunnitelmilleen ja kasvulleen aikuisuuteen?)

Kyselyjen pohjalta tein matriisin, mistä selviää oppilaan saamat tukitoimet opintopolkunsa aikana Kristiinankaupungin lukiossa. Samalla siitä näkee, kenen

toimesta hän niitä saa. Kuka on ensisijainen henkilö auttamaan missäkin asiassa. Laadin myös pelkästään omasta työstäni vastaavanlaisen taulukon. Siitä ilmenee myös antamani tukitoimet oppilaille Kristiinanseudun koulussa. Perusteluna tälle on se, että se selventää minun työtä ja aikatauluvalintoja Kristiinankaupungin lukion opiskelijoiden ohjaamisessa.

3 OHJAUS KRISTIINANKAUPUNGIN LUKIOSSA

3.1 Ohjauksen opetussuunnitelma

Kristiinankaupungin lukiossa otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma 01.08.2005 alkaen. Tässä kehittämishankkeessa tarkastelin lukiomme opetussuunnitelmaa niiltä osin, miten se liittyi opiskelijan lukiossa saamaan ohjaukseen opintopolkunsa aikana eri toimijoiden osalta. Erityisesti tarkastelin koulussa työskentelevien henkilöiden antamaa ohjausta.

Lukiomme opetussuunnitelmassa on kokonainen luku kirjoitettuna opiskelijan ohjauksesta ja tukemisesta. Sinä käsitellään esim. kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä, miten ohjaus on järjestetty Kristiinankaupungin lukiossa, opiskelijahuoltoa sekä opiskelun erityisestä tukea.

Opetussuunnitelmassamme on selkeästi määritelty, miten ohjaus tulisi järjestää lukiossamme. Samoin siinä on määritelty työnjako eri toimijoiden välillä. Tämä raportti toivottavasti on tukemassa määriteltyä työnjakoa ja selkeyttää konkreettisesti, miten toteutamme opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelmassamme on myös merkintä, että ohjauksen sujuvuutta ja organisointia tulee tarkistaa säännöllisin väliajoin. Tämä tekemäni raportti tuo toivottavasti uusia näkökulmia ja omalta osaltaan on tarkistamassa ohjauksen toimivuutta ja sekä on kehittämässä sitä. Tämä raportti tulee varmasti myös nostamaan esiin monia uusia kysymyksiä.

3.2 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Lukion opinto-ohjausta järjestetään kurssimuotoisesti opetustunteina, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Ohjauksen tavoitteena on edesauttaa koulutuksellista tasa-arvoa ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003, 8.)

Opetussuunnitelmamme mukaan lukion ohjaustoimintaan tulee kaikkien lukion opettajien ja muiden ohjaushenkilöstöön kuuluvien osallistua. Opinto-ohjaajalle on annettu päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään opiskelutaitojaan ja oppimisen valmiuksiaan. Opiskelijaa tulee antaa valmiuksia suunnittelemaan oma henkilökohtainen opiskelusuunnitelmansa ja seuraamaan sen toteutumista. Opiskelijan tulee antaa opinto-ohjausta opiskelun tueksi ja valintojen tekemiseksi siten, että hän pystyy suunnittelemaan lukio-opintojensa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 10.)

Lukio-opiskelusta ja lukio-opintoihin hakeutumisesta informoidaan perusopetuksen päättövaiheessa olevia oppilaita, heidän huoltajiaan, oppilaanohjaajia ja opettajia. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään koulumme toimintaan sekä lukio-opiskelun ohjeisiin ja menettelytapoihin. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 10.)

Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Opiskelijoiden opinto-ohjelmat tarkistetaan säännöllisesti sekä seurataan heidän opintojensa etenemistä. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 10.)

3.3 Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako

Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelmaan 2005 on laadittu ohjaukseen osallistuvien opettajien tehtävät ja työnako. Ne on lueteltuna alla olevassa listassa. Tässä listassa on huomioitu pelkästään opetustyössä olevien henkilöiden tehtävät.

Rehtori

- Toimivien ohjausmahdollisuuksien luominen kouluyhteisöön lukiota koskevan informaation antaminen (lukioinfot peruskoululaisille, uuden lukuvuoden suunnitteluinfo, yo-kirjoitusinfot lukiolaisille, vanhempainillat).
- Opiskelijahuoltoryhmän koollekutsuminen (rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja ja muut tarvittavat asiantuntijat).
- Syystiedotteen laatiminen

Opinto-ohjaaja

- Vastuu ohjaustoiminnan kokonaisuudesta ja käytännön järjestelyistä opiskelijoiden henkilökohtaisesta ja pienryhmäohjauksesta huolehtiminen
- Opiskelijan opinto-ohjelman muuttaminen tarvittaessa
- Ammatinvalinnan ohjaus
- Yhteydenpito tarvittaessa vanhempiin ja terveys- ja sosiaalitoimeen
- Vanhempainiltojen järjestäminen yhdessä rehtorin kanssa
- Yhteydenpito työvoimaviranomaisiin, elinkeinoelämään ja toisiin oppilaitoksiin
- Abi-infon laatiminen ja ylioppilaskirjoitusten käytäntöjen selvittäminen opiskelijoille

Ryhmäohjaajat

- Ryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaajan toimiminen (kurssikertymän, etenemisesteiden, edistymisen, opinto-ohjelman toteutumisen seuraaminen ja valvonta).
- Opiskelijoiden perehdyttäminen lukion käytänteisiin
- Opiskelijoiden ohjaaminen tarvittaessa opinto-ohjaajalle, rehtorin tai muiden asiantuntijoiden puheille
- Yhteydenpito opiskelijoiden huoltajiin

Aineenopettajat

- Ohjaus ja seuranta oman oppiaineensa osalta (uusinnat, etenemisesteet).
- Yhteydenpito ryhmäohjaajiin ja opinto-ohjaajiin

(Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 10-11.)

3.4 Opinto-ohjaus Kristiinankaupungin lukiossa

Olen toiminut Kristiinankaupungin lukion ja Kristiinanseudun koulun yhteisenä opinto-ohjaajana vuodesta 2004 alkaen Kristiinankaupungissa. Sitä ennen toimin opinto-

ohjaajan ja biologian lehtorina väliaikaisesti kolme vuotta pelkästään Kristiinanseudun koulussa. Olen siis aloittanut kolmannen vuoden päätoimisena opinto-ohjaajana. Jonkin verran työajastani käytän tästä lukuvuodesta lähtien myös lukion liikuntalinjalaisten valmentamiseen.

Aiemmin lukion opinto-ohjaus oli yhdistetty historian ja yhteiskuntaopin lehtorin virkaan. Siihen aikaan opettajan käyttämä resurssi opinto-ohjaukseen oli käytännössä nykyistä pienempi. Siihen olenkin tyytyväinen, että minulla on mahdollisuuksia aikaisempia opinto-ohjaajia enemmän käyttää aikaa lukiolaisten ohjaamiseen. Toki ei aikaa panostukseen ole vielääkään liikaa. Varsinkin kun ottaa huomioon, että 90 lukiolaisen lisäksi minulla on ohjattavana n. 170 peruskoululaista. Kahdessa eri koulussa toimiminen kuitenkin tuo lisätaakkaa työlle, vaikka ne ovatkin samoissa tiloissa.

3.4.1 Kristiinankaupungin lukion opinto-ohjauksen opetussuunnitelma

Opinto-ohjauksella tuetaan opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehditaan siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 124.)

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukioajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden hankkia perustiedot ja taidot, joiden varassa heidän on mahdollista suunnitella jatko-opintoja ja pohtia ammatillista suuntautumista. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus saada henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta esim. valinta- tai muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämisessä. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijat voivat keskustella opinto-ohjaajaan kanssa mm. opintoihinsa, koulutusvalintoihinsa sekä ammatti- ja urasuunnitteluunsa, tulevaisuuteensa ja elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 124-125.)

Opiskelijoilla on mahdollisuus käsitellä pienryhmissä asioita, jotka ovat muiden opiskelijoiden kanssa jaettavissa olevia ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 25).

Opinto-ohjauksella tuetaan ja autetaan erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita myös opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 125).

3.4.2 Opinto-ohjauksen tavoitteet Kristiinankaupungin lukiossa

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijoita itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen siten, että he pystyvät suunnittelemaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa, tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten he saavat apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelijat pystyvät opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenevät kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tapansa ja vahvuutensa opiskelijana. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 125.)

Opiskelijoita ohjataan hankkimaan tietoa ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelijat tuntevat keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaavat käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 125.)

Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa. Opiskelijat saavat ohjausta jatko-opintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa siten, että heillä on tietoa opiskeluvaihtoehdoista lukion jälkeen ja että he tuntevat toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen keskeisen koulutustarjonnan. Tarkoituksena on, että opiskelijoilla on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Tavoitteena on, että opiskelijat pystyvät ammatillisen suuntautumisen etsimisessä ja päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tavoitteena on, että opiskelijat suunnittelevat lukio-opintojaan ja tekevät valintojaan tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen koko ajan huomioon jatko-opintosuunnitelmansa. Opinto-ohjauksessa välitetään tietoa työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua eri ammatteihin ja työelämään sekä opiskeluun muissa oppilaitoksissa. Opiskelijoita ohjataan siten, että he osaavat etsiä tietoa muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 125.)

Alla on lueteltuna, miten kurssien sisällöt on jaettu eri luokkatasoille oppituntien osalta Kristiinankaupungin lukiossa.

Kurssit eri luokkatasoilla

Lukion alkuvaihe (1/3 kurssi)

- opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen
- itsetuntemus
- omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen
- ylioppilastutkinto

Lukion keskivaihe (1/3 kurssi)

- työelämätietous
- ylioppilastutkinto
- ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen

Lisäksi Työelämään tutustumista (TET – jakso).

Oppilaille järjestetään työelämään tutustumisjakso koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi lukion keskivaiheilla.

Lukion loppuvaihe (1/3 kurssi)

- ylioppilastutkinto
- työelämätietous
- ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen
- jatko-opintoihin hakeutuminen
- työelämään siirtyminen

(Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 126-127.)

3.5 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla pyritään huolehtimaan opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Tarkoituksena on luoda turvallinen ja terve opiskelu- ja työympäristö sekä ehkäistä syrjäytymistä. Opiskelijahuollon tavoitteena on opiskeluympäristön hyvinvoinnin edistäminen sekä oppimisvaikeuksien ja muiden

ongelmien varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Myös opiskelijoiden omaa osallisuutta lukiomme hyvinvoinnin edistämisessä tulee tukea. Vastuu opiskelija-huollosta kuuluu osaltaan kaikille lukiossamme työskenteleville. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 11.)

Tavoitteena on myös antaa opiskelijoiden huoltajille mahdollisuus perehtyä lukion työhön. Kodin ja koulun välinen yhteistyö toteutetaan niin, että opiskelija yhdessä huoltajiensa kanssa saa tukea opiskeluun ja hyvinvointia koskeviin kysymyksiin ja mahdollisiin ongelmiin. Lähtökohtana yhteistyössä on sekä aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyyden ja oman vastuullisuuden huomioiminen että huolenpito tukea tarvitsevasta opiskelijasta. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 11.)

Alla on listattuna lukiomme opiskelijahuollon periaatteita sekä huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä:

- Opiskelijoiden huoltajat saavat tietoa lukio-opiskelusta mm. vanhempainilloissa, lukuvuoden alussa jaettavasta info-kirjasesta, lukion www-sivuilta sekä ottamalla yhteyttä kouluun.
 - Vanhempainiltoja järjestetään aiheina lukio-opiskelu, ylioppilaskirjoitukset ja opiskelijahuolto.
 - Opiskelijalle annetaan tukea ja ohjausta opiskeluun sekä kehitykseen että elämäntilanteeseen liittyviin fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin vaikeuksiin. Opiskelijan tukiverkostoon Kristiinankaupungin lukiossa kuuluvat mm. ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri, nuorisopoliklinikan tai vastaavat muut palvelut, opettajat ja rehtori.
 - Kristiinankaupungin lukiossa toimii oppilashuoltoryhmä (OHR), johon vakituisina jäseninä kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja ja terveydenhoitaja. Ryhmää täydennetään tarpeen mukaan muilla tarvittavilla henkilöillä. Ryhmä kokoontuu jokaisen jakson jälkeen ja tarvittaessa.
 - Kristiinankaupungin lukiolla on oma turvallisuussuunnitelma, jossa on toimenpiteet mm. ongelma-, ja kriisitilanteita varten. Tavoitteena on yksilön tukeminen ja yhteisön toimintakyvyn säilyttäminen fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa. Lyhennelmä ohjeistosta jaetaan vuosittain kirjallisena syystiedotteen yhteydessä ja turvaohjeita käydään läpi joka syksy koulun alussa ja muuten tarvittaessa.
- (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 11.)

3.6 Opiskelun erityinen tuki

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijoita siten, että heillä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Erityistä tukea tarvitsee opiskelija, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai jonka opiskelun edellytykset ovat heikentyneet mm. sairauden vuoksi. Erityisen tuen piiriin kuuluvat myös ne, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Erityisen tuen tarve voi olla opiskelijalla myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 12.)

Erityisen tuen tarvitsevan opiskelijan opiskelua tuetaan opinto-ohjauksen lisäksi antamalla hänelle henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta. Opinnoissa pätevistä syystä tilapäisesti jälkeen jääneelle tai muutoin erityistä tukea tarvitsevalle annetaan mahdollisuus tukiopeutukseen. Opiskelija itse tekee aloitteen tukiopeutuksen saamiseksi. (Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005, 12.)

4 KYSELYJEN TULOKSET

Lukion henkilökunnan sekä opiskelijoiden vastauksia kysymyksiin tuli runsaasti. Esiin nousi useita hyviä niin negatiivisia kuin positiivisia mielipiteitä ja kommentteja sekä ideoita ohjauksen kehittämiseksi Kristiinankaupungin lukiossa. Tässä luvussa tarkastellaan niistä muutamia. Olen kirjoittanut suoria sitaatteja kyselylomakkeista ja sen jälkeen olen kommentoinut niitä. Seuraavissa alaluvuissa olen kuvaillut ohjauksen jakautumisesta eri vaiheisiin opintoja. Ne olen jaotellut seuraavasti: opintoihin hakeutuminen, opintojen alkuvaihe, opintojen etenemisvaihe, opintojen päättövaihe sekä jatko-opintoihin siirtyminen. Kyselylomakkeissa tuli esiin myös yleisesti ohjausta käsitteleviä kommentteja. Näistä sitaateista tein oman alaluvun nimeltään muita ohjaukseen liittyviä kommentteja. Kyselyistä valitut sitaatit olen sijoittanut sopivimman alaotsikon alle.

4.1 Opintoihin hakeutuminen

Lukioon tuleville opiskelijoille ohjaus alkaa oikeastaan jo 8. luokan aikana. Silloin on tapanani pitää ensimmäisen kerran esittelytunti, millaista on lukio-opiskelu yleisesti ja miten lukio-opetus toteutetaan Kristiinankaupungin lukiossa. Käyn myös Kristiinanseudun koulun lisäksi vierailulla Kaskisten koululla sekä Isojoen koulukolmiossa. Vierailun ajankohta on keväisin. Silloin annan ohjeita 9. luokkalaisille oppilaille aine- ja kurssivalintoihin, jotka ovat tulossa opiskelemaan Kristiinanseudun kouluun. Samalla kertaa pidän kyseisen esittelytunnin koulun 8. luokkalaisille. Joskus mukanani on myös lukion rehtori ja/tai opiskelijoita.

9. luokalla ohjaus tiivistyy. Silloin rehtori tapaa opiskelijoiden kera pitää esittelytunnin oppilaille. Kutsumme myös muiden yläkoulujen oppilaat tutustumaan lukioomme Kaskisista ja Isojoelta. Lisäksi käyn kevään aikana läpi Kristiinanseudun koulusta lukioon siirtyville oppilaille ohjetunnin aine- ja kurssivalinnosta. Sen jälkeen he miettivät valintoja kotona ja palautettuaan ainevalintakortin, käyn vieä jokaisen kanssa henkilökohtaisesti heidän alustavat valintansa läpi.

Tämän lukuvuoden juniori kirjoitti viime vuonna yläkoulussaan saamastaan ohjauksesta seuraavaa.

Ysiluokalla ja lukion alussa opinto-ohjaus mielestäni tärkeä oikean koulun ja oikeiden ainevalintojen takia. (juniori 2006 – 2007)

Tämä on varmastikin yläkoulun puolella tärkein osa ohjausta. On opiskelijan edun mukaista, että hän valitsisi itselleen heti hänelle sopivimman jatko-opintopaikan. Vaikka mikään valinta ei ole väärä ja lopullista. Aina voi hakea uudestaan uuteen koulutukseen.

Aine- ja kurssivalinnat koettiin myös hankaliksi.

En tajunnut yläasteella, kuinka lukion ainevalintakortti täytetään. Sen kyllä voisi selittää oppilaille paremmin, sillä en todellakaan ole ollut ainoa. (juniori 2006-2007)

Tämän tyyppisiä vastauksia oli useissa lomakkeissa. Olen pyrkinyt luomaan mahdollisimman yksinkertaisen valintakortin ja ohjeistamaan sen huolella. Ilmeisesti en ole onnistunut. Aionkin uusia tälle keväälle selkeämmän mallin, mihin olen jo merkinnyt pakolliset kurssit valmiiksi, mitkä on järkevää suorittaa koulun ehdotuksen mukaisessa aikataulussa. Näin valintoja on paljon vähemmän ja energiaa jää itse valintojen miettimiseen sen sijaan, että se kuluisi ainevalintakortin pähkäilyyn.

Kristiinanseudun koulusta lukioon siirtyvä oppilas kertoi opintoja edeltävästä ohjauksesta seuraavaa.

Mielestäni yksilöohjauksessa asiat selvisivät hyvin eli toivon , että sitä on aina mahdollisuus saada. (juniori 2005-2006)

Kun yläkoulu ja lukio ovat samassa rakennuksessa, on minun helppo antaa loppukevästä ohjausta lukiovalintoja varten. Siksi olenkin tehnyt yksilöohjauskierroksen lukioon siirtyville oppilaille jo 9. luokan keväällä. Kyseinen kierros on vienyt paljon aikaa, mutta ylläolevan kommentin perusteella varmaankin hyödyllinen kierros, mikä säästää aikaa myöhemmässä vaiheessa opintoja.

4.2 Opintojen alkuvaihe

Opintojen alkuvaiheessa ohjausta on järjestetty seuraavasti lukiossamme. Ensimmäisen päivän aikana ryhmänohjaajat käyvät opiskelijoiden kanssa läpi lukioon liittyviä asioita. Samalla he tutustuvat toisiinsa. 1. jakson aikana alkaa opinto-ohjauksen 1. kurssi. Tunteja pidetään viisi jakson aikana. Siinä perehdytään erityisesti aine- ja kurssivalintoihin, kurssimääriin, kurssien ja lukion arviointitapoihin, kurssien suorittamisesta itsenäisesti, kurssien uusimisesta.

Lisäksi 1. jakson aikana pyrin käymään kaikki 1. vuoden opiskelijat (juniorit) läpi yksilöohjauksessa. Aloitan yksilöohjauskierroksen muilta paikkakunnilta lukioon tulleiden opiskelijoiden osalta. Samoin otan vastaanotolleni sellaiset Kristiinanseudun koulusta lukioon tulleet opiskelijat, jotka ovat kesän aikana peruneet saamansa muun opiskelupaikkansa ja päättäneet tulla opiskelemaan Kristiinankaupungin lukioon. Yksilöohjauskierroksella käymme läpi uudestaan ainevalinnat erityisen tarkkaan 1. vuodelle ja yleisesti koko lukioajalle, jotta kurssimäärä täyttyisi. Samalla käymme vielä läpi lukioon liittyviä asioita, pitkälti samoja, mitä on jo käsitelty myös opinto-ohjauksen tunneilla.

Yksi ryhmänohjaaja nosti esiin tärkeyden luoda hyvät suhteet heti alusta lähtien ryhmänohjaajan ja opiskelijoiden välille.

Ryhmän yhteishengen luominen ja luottamuksellisten suhteiden aikaansaaminen ryhmän ja ryhmänohjaajan välille. (ryhmänohjaaja)

Lukiossamme on tapana, että ryhmänohjaaja pitää ryhmälleen ensimmäisen koulupäivän ja käy siinä läpi opiskelun alkuun ja yleensäkin opiskeluun liittyviä asioita läpi. Ryhmäyttämisen kannalta olisi tärkeää, että tätä työtä jatkettaisiin vielä

pitempäänkin opiskelun alkuvaiheessa ja ryhmänohjaaja tapaisi ryhmäänsä ensimmäisinä opiskeluviikkoina useammin.

Kaksi aineenopettajaa kirjoitti seuraavasti

Pyrin selvittämään alussa kaikki opettamieni aineiden kurssit ja niiden sisällöt.
(aineenopettaja)

Käytännön asiat sovitaan heti kurssin alussa. Yritän mainostaa myös itsenäisiä kursseja. (aineenopettaja)

Selvittää kurssin alussa, mitä töitä kurssiin kuuluu ja mitä milloinkin tehdään koulussa ja kotona. Täsmentää, että kaikki työt tehdään aikataulun mukaisesti ja pysyä myös itse ohjaajana sovituissa aikatauluissa. (aineenopettaja)

Tämä on mielestäni tärkeää, että juuri aineenopettaja käy nämä asiat läpi. Aineenopettaja parhaiten tietää, mitä mikäkin kurssi pitää sisällään ja mitä sen suorittaminen vaatii. Sitä ei pysty opinto-ohjaaja eikä kukaan muukaan selittämään paremmin. Helsinkiläisen Resson lukion opinto-ohjaaja kuvaa kehittämishankkeessaan aineenopettajien tehtäviksi ohjata opiskelijoita oman oppiaineensa osalta. Lisäksi pyrkiä kehittämään oppimaan oppimisen taitoja ja valmiuksia sekä ohjata opiskelijan itsenäistä opiskelua. (Tamminen 2005, 21.)

Opiskelutekniikoiden ohjaukseen otti kantaa eräs juniori sekä lukion rehtori.

Opiskelutekniikka. En oikein tiedä, mikä olisi hyvä minulle itselleni. (juniori 2006-2007)

Oman aineen kannalta opiskelutekniikan ohjaaminen. (rehtori)

Vaikka opinto-ohjauksessa käsitelläänkin opiskelutekniikoita, niin varmasti eniten oppiaineeseen liittyvistä hyvistä opiskelutavoista ja -tekniikoista tietää kyseisen aineen opettaja. Tähän toivon opettajien panostavan huolella, varsinkin opiskelujen alkuvaiheessa. Sitä tuntuu myös opiskelijat kaipaavan. Vastaavanlaisia kommentteja oli useammassakin opiskelijan lomakkeessa.

Kaksi aineenopettajaa nosti esiin työteon merkityksen opiskelussa.

Lukion alussa "aivopesu" työn (lukemisen) teon tärkeydestä = läksyjen / kotitehtävien tunnollinen tekeminen heti lukion alusta. ARVOT: Pitää lukio-opintojaan tärkeänä asiana → itsearvostus nousee, kun opiskelee ahkerasti (nyt havaittavissa liikaa hälläväliä-meininkiä). (aineenopettaja)

Ylipäätään koen vastuullani olevan sen, että vaatimustaso on tarpeeksi tiukka opintojen aikana, jotta yo-tutkinnosta suoriudutaan mahdollisimman hyvin.
(aineenopettaja)

Lukiolaisille on kyllä tehtävä heti alusta alkaen työnteon merkitys selväksi opintojen edistymisen kannalta. Etenemistahti on kuitenkin kovempi verrattuna peruskouluun

sekä asiaa tulee enemmän. Junaa on vaikea saada myöhemmin kiinni, jos sen päästää aluksi karkuun. Valtakunnallinen ylioppilastutkinto on kuitenkin vastassa opintojen lopuvaiheessa. Jotta siitä selviäisi kunnialla, töitä on tehtävä. Opiskelun ja lukion arvostamisen eteen on myös tehtävä töitä opettajakunnan puolesta. Siinä on myös pohdinnan paikka, miten.

Terveydenhoitaja nosti esiin mielenkiintoisen ja hyvän ehdotuksen.

Lukion alkuvaiheessa pitäisi kartoittaa opiskelijahuoltoryhmän toimesta, ketkä opiskelijat tarvitsevat erityistä apua opinnoissaan etenkin lukio-opintojen alussa.
(terveydenhoitaja)

Tämä oli todella hyvä kommentti. Lukiomme on pieni, eikä meille ole siten keskiarvorajaa. Opiskelijaksemme voi tulla myös yläkoulussa heikommin menestyneitä oppilaita. Jotta kyseiset opiskelijat voisivat menestyä lukio-opinnoissaan, se vaatii hyvän alun. Tähän voisi olla hyvänä keinona juuri yllä oleva terveydenhoitajan ehdotus. Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuisi heti lukuvuoden alussa ja kävisi keskustelussa läpi kaikki uudet opiskelijat. Opiskelijahuoltoryhmän kokoukseen voisivat osallistua ainakin rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja sekä ryhmänohjaaja. Tämän ryhmän toimintaa helpottaa se, että ainakin terveydenhoitajalle ja opinto-ohjaajalle on suurin osa opiskelijoista tuttuja jo yläkoulun puolelta. Tässä ryhmässä mietittäisiin tarkkaan, ketkä opiskelijat tarvitsevat tukitoimia saadakseen lukio-opintoihinsa hyvän alun. Sen jälkeen vielä mietittäisiin, minkä tyyppiin asioihin tukea annettaisiin ja kenen tai keiden toimesta. Avunantajana tai ohjaajana voisi olla joku opiskelijahuoltoryhmän jäsen tai esimerkiksi aineenopettaja. Säännöllisesti kyseinen henkilö tapaisi opiskelijan opintojen alkuvaiheessa ja käytäisiin yhdessä läpi, miten opinnot ovat lähteneet liikkeelle. Samalla annettaisiin tukea kyseiseen ongelmaan. Avun kohteena voisi olla mm. opiskelutekniikat, läksyjen luku, opiskeluolosuhteet tai muun elämän hallinta, jotta koulunkäynti sujuisi. Tämän tyyppisellä toiminnalla vältettäisiin varmasti monta karikkoa ja opintojen keskeytystä. Tällaista opiskelijahuoltoryhmän kokousta voitaisiin nimittää esimerkiksi tukitoimikartoitukseksi. Näin myös toteutuisi käytännössä opetussuunnitelmamme osa erityisen tuen antamisesta (luku 3.6).

Terveydenhoitaja kertoi tärkeimmistä tehtävistään seuraavaa.

Opiskelijan opiskelukyky eli hänen fyysiset –ja psyykkiset voimavarat, elintavat, motivaatio, sosiaaliset suhteet sekä elämäntilanne. Jos opiskelukyky on huono se näkyy suoraan opiskelusuorituksessa. (terveydenhoitaja)

Olen samaa mieltä. Ihminen täytyy saada ensin kuntoon ennen kuin voidaan olettaa, että opinnot sujuvat. Tämä kommentti tukee myös yllä ollutta asiaa.

4.3 Opintojen etenemisvaihe

Opintojen edetessä jatkuu opinto-ohjaustuntien pitäminen 1/3 verran vuosiluokkaa kohden. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden oppitunteja on seuraavan kerran 5. jaksossa. Toisen vuoden opiskelijoiden (senioreiden) osalta tunnit sijoittuvat 2. ja 5. jaksoon. Kolmatta vuotta lukiossa opiskelevin (abien) oppitunnit sijoittuvat 2. ja 4. jaksoon.

Opiskelijoilla on myös koko ajan mahdollisuus varata aikoja yksilöohjaukseen. Ajanvarauslista on opinto-ohjauksen ilmoitustaululla. Minä tapaan kierrättää ajanvarauslistaa myös oppitunneilla ja siten kannustaa opiskelijoita käymään luonani keskustelemassa opinnoistaan.

Opintojen etenemisvaiheessa ohjauksessa keskitytään pääasiassa meneillään oleviin lukio-opintoihin. Opiskelijoiden kanssa käyn läpi, miten opinnot ovat edenneet, onko jäänyt pakollisia kursseja rästiin ja ollaanko aikataulussa? Samalla päivitetään opiskelusuunnitelmaa, mitä kursseja opiskelija aikoo suorittaa missäkin vaiheessa opintojaan. Yksilöohjauskeskusteluissa hahmottelemme myös kirjoitussuunnitelmaa ylioppilaskirjoituksiin sekä jatko-opintoihin liittyviä asioita.

Rehtori, ryhmänohjaajat ja aineenopettajat antavat myös palautetta opiskelijoille opintojen etenemisestä. Erityisesti rehtori juttelee usein opiskelijoiden kanssa siitä, missä mennään. Ryhmänohjaajat antavat palautetta jokaisen jakson jälkeen opiskelijoille jakaessaan jaksotodistuksen. Aineenopettajat antavat myös palautetta opintojen etenemisestä opiskelijoille.

Eräs aineenopettaja vastasi seuraavasti kysymykseen, mitä hän pitää yhtenä tärkeimmistä tehtävistään opiskelijoiden opintojen ohjaamisessa.

Opiskelijat suorittavat hyväksytysti opettamieni aineiden pakolliset kurssit.
(aineenopettaja)

Aineenopettaja huomaa ja tietää ensimmäisenä, jos jokin kurssi ei ole mennyt läpi hyväksytysti tai on jäänyt suorittamatta. Samoin aineenopettaja pystyy helpoiten huolehtimaan siitä, osallistuuko opiskelija kurssin uusintaan vai ei. Siten ei tulisi yllätyksiä opintojen aikana, onko pakollisia kursseja suorittamatta. Toki on myös pohdittava, kuinka paljon opettajien täytyy huolehtia opiskelijoiden asioista. Liialla huolehtimisella tehdään helposti karhunpalvelus opiskelijalle.

Eräs ryhmänohjaaja piti tärkeänä , että ryhmänohjaajat seuraisivat tarkemmin ryhmänsä opiskelijoiden kurssikertymää.

Tulisi enemmän seurata jokaisen opiskelijan suorituksia. Jäänyt liian vähälle nykyisen ryhmän kanssa. Ryhmänohjaajan ja opiskelijan pikkupalaveria.
(ryhmänohjaaja)

Olen tehnyt jokaiseen jakson jälkeiseen opettajainkokoukseen opiskelijaseurantalistan. Siitä on selkeä nähdä jokaisen lukionme opiskelijan tilanne hänen opintotilanteestaan. Rehtorimme on kannustanut ryhmänohjaajia käymään läpi opiskelijoiden kanssa heidän tilannettaan. Pikkupalaverit olisivat varmasti hyödyllisiä. Jaksotodistuksia jakaessa voisi ihan hyvin sopia ainakin muutaman opiskelijan kanssa ajankohdan tällaiselle palaverille. Jokaisen jakson jälkeen voisi ottaa aina uudet opiskelijat tällaiseen palaveriin ja kriittisimmät tapaukset vaikka joka kerta. Esimerkiksi Uotilanrinteen lukiossa Raumalla järjestetään opiskelijan ja ryhmänohjaajan välisiä ohjauskeskusteluja vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa, tarvittaessa useamminkin. (Uotilanrinteen lukion opetussuunnitelma 2005, 16.)

Yhteistyön kehittämiseen eri toimijoiden välillä otti kantaa eräs aineenopettaja.

Opon ja ryhmänohjaajien + rehtorin yhteispalaverit ja –ponnistelut voisivat auttaa “laiskuriopiskelijoiden” hiostamisessa. (aineenopettaja)

Olen todella tyytyväinen, että tämäntyyppinen kommentti nousi esiin kyselyjen perusteella. Vaikka tiedonkulku pienessä lukiossa on aika hyvää ihan epävirallisestikin toteutettuna, niin jotta ne vähäisetkin informaatiokatkokset vältettäisiin ja opiskelijoiden asiat etenisivät, voisivat nämä yhteispalaverit olla hyödyllisiä. Rehtori vastasikin heti tähän huutoon ja selkeämmin on tämän lukuvuoden opettajainkokouksissa käyty läpi opiskelijoiden tilanteita ja sovittu annettavista tukitoimista ja kenen toimesta se tapahtuu. Myös eri toimijoiden yhteistyö on lähtenyt kehittymään näin ja myös opiskelijahuoltoryhmän toiminta tehostumaan. Ryhmänohjaajan tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä jaksottain ja vuosittain sekä seurata esimerkiksi etenemisesteen seurantaa ja poissaoloja. (Uotilanrinteen lukion opetussuunnitelma 2005, 17.) Tärkeää olisi siksi saada aineenopettajilta tieto mahdollisimman nopeasti ja aikaisessa vaiheessa ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle sekä rehtorille.

Sekä terveydenhoitaja että eräs ryhmänohjaaja puhuivat opiskelijahuoltoryhmän tärkeydestä sekä huoltajien kokouksissa mukanaolemisen puolesta.

Opiskelijahuoltoryhmä, joka kokoontuisi säännöllisesti. Jos huoli kohdistuu tiettyyn oppilaaseen, olisi hyvä kutsua vanhemmat + opiskelija keskusteluun ja riittävän ajoissa! Olisi hyvä käyttää yhteistyötahoja tehokkaasti. Jos ongelmia kasaantuu opiskelija ei yksin jaksa eteenpäin, vaan tarvitsee vanhempien tukea. Eikä vanhemmat välttämättä tiedä opiskelutilanteen ongelmista, jos heitä ei informoida opiskelijahuoltoryhmässä. (terveydenhoitaja)

Opon, rehtorin ja ryhmänohjaajan sekä opiskelijan oppilashuoltoryhmä joillekin vaikeuksissa oleville opiskelijoille. Jos kurseja jää suorittamatta, saataisiin näin ehkä enemmän tehoa. (ryhmänohjaaja)

On varmasti eduksi, että saman pöydän ääreen asettuvat opiskelijahuoltoryhmän jäsenten lisäksi sekä opiskelija että hänen huoltajansa. Silloin keskustelu on avointa, eikä toimita kenenkään selän takana. Näin myös huoltajien tietoisuus opintojen kulusta paranee. Tämäkin asia on jo otettu käytäntöön tämän lukuvuoden aikana lukiossamme. Näistä palavereista on ollut hyviä kokemuksia ja niitä tulemme varmaankin jatkossakin järjestämään entistä enemmän. Ennen ja jälkeen näiden palavereiden on ollut useita opiskelijaryhmäläisten keskusteluja, joten myös tätä kautta on lisääntynyt tiedonkulku opiskelijan tilanteesta.

Ylioppilastutkintoon liittyen tuli yllättävän vähän kommentteja. Tässä kuitenkin yksi.

Olisi kiva saada enemmän tietoa yo-kirjoituksista ja tietenkin silloin, kun se on ajankohtaista. (juniori 2006 – 2007)

Tämän tyyppisten vastausten vähäisen määrän syynä toivottavasti on se, että kirjoituksiin liittyvää ohjausta annetaan riittävästi jo nyt monen eri henkilön toimesta.

Kurssiesittelyjä toivottiin myös myöhäisemmässä vaiheessa opintoja.

Opettajat voisivat ”mainostaa” seuraavan vuoden kursseja enemmän. (juniori 2005-2006)

Kurssien esittely on tärkeää koko lukioajan. Mitä huolellisemmin opettajat niitä käyvät läpi, sen enemmän uskon niitä valittavan. Opiskelijan kannalta on tärkeää tietää, mitä mikäkin kurssi käytännössä on ja siihen on myös opiskelijalla oikeus.

4.4 Opintojen päättövaihe

Viimeisenä opiskeluvuotena abien kanssa pääpaino ohjauksessa on käydä läpi kurssikertymää eli minkä verran kursseja täytyy vielä suorittaa ja missä jaksossa, jotta 75 lukiokurssia tulee suoritettua. Toinen pääpaino on jatko-opintoihin liittyvissä asioissa. Abeille pidän ”pakollisen” yksilöohjauskierroksen heti sen jälkeen, kun olen päässyt loppuun junioreiden yksilöohjauskierroksen.

Eräs aineenopettaja kirjoitti ylioppilastutkintoon valmistautumisesta seuraavaa.

Tsemppiä kirjoituksiin! Omiin aineisiin vastaamiseen mahdollisimman tehokas preppaus ja ohjaus. (aineenopettaja)

Parhaita neuvoja ylioppilastutkinnon kannalta osaavat antaa varmasti itse aineenopettajat omaan aineeseensa liittyen.

4.5 Jatko-opintoihin siirtyminen

Jatko-opintoja käsitellään koko lukio-opiskelujen ajan, mutta erityisesti toisesta opiskeluvuodesta lähtien siihen keskittyminen on suurempaa. Toisena ja kolmantena lukiovuotena käydään läpi mm.

- Ammatikorkeakoulu- ja yliopisto-opinnot yleisesti
- Mitä aloja voi opiskella yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.
- Hakumenettelyt
- Pisteitykset, pääsyvaatimukset ja opiskelijavalinnat eri aloille yleisesti.

Yksilöohjauksessa käydään samoja asioita opiskelijoiden kanssa läpi perusteellisemmin yksilön omien kiinnostusten mukaan. Jatko-opintoasioissa moni opiskelija tulee oma-aloitteisesti luokseni yksilöohjaukseen kirjoitusten jälkeen. Onpa muutamat opiskelijat tulleet luokseni jopa vasta armeijassa vietetyn vuodenkin jälkeen.

Alla muutamia esiin nousseita kommentteja kyselylomakkeista.

Tämän lukuvuoden juniori nosti tärkeimpinä ohjaukseen liittyvinä asioina esiin jatko-opinnot.

Jatkokoulutus on tosi tärkeää ja sen suunnitteleminen. Eri kouluihin ja aloihin tutustuminen on lukiossa tärkeää. (juniori 2006-2007)

Ylioppilastutkinnon lisäksi varmastikin juuri jatko-opintoasiat ovat keskeisimmissä rooleissa lukion ohjaustoiminnassa. Ilahduttavaa, että jo ensimmäisen vuoden opiskelija ajattelee näin pitkälle asioita. Jatko-opinoista tulee lukioaikana annettua opinto-ohjauksessa paljon tietoutta. Oppilaitos- ja yliopistovierailuja toivottiin myös useissa opiskelijoiden lomakkeissa. Valitettavasti on mahdollisuus tehdä vain yksi opintoretki lukuvuodessa. Ilmoitustaululle laitan kyllä mainokset yliopistojen avoimien ovien päivistä ja mainostankin niitä opiskelijoillemme, mutta ne ovat valitettavan kaukana.

Eräs ryhmänohjaaja nosti esiin jatko-opintoihin liittyen seuraavanlaisen kommentin.

Henkilökohtaiseen ohjaukseen painottamista. Itsenäistä tiedonhankintaa omaa jatko-opintosuunnitelmaa varten → tunteja ATK-luokassa. (ryhmänohjaaja)

Lukiossa on opinto-ohjauksen oppitunteja vain 12 lukuvuodessa opetusryhmää kohden. Paljon olisi asioita käsiteltävä ja millään ei ehdi käydä läpi kaikkea, mitä haluaisi. Toki opiskelijoidenkin mielenkiinto lopahtaa, jos käsiteltävät aiheet ovat kaukana omista mielenkiinnon kohteista. Oppitunnit ATK-luokassa oman jatko-opintokiinnostuksen kannalta motivoisi opiskelijoita enemmän ja se olisi toiminnallisempaa. Lukiomme sivuille on tehtynä myös opinto-ohjaukseen omat sivustonsa testeineen ja linkkilistoineen. Näiden sivujen hyödyntämiseen olen pyrkinyt opiskelijoita kannustaa ja myös niitä olen tarkoituksella juuri siksi myös opituneilla esiteltyt.

Kaksi aineenopettajaa piti myös jatko-opintoasiota yhtenä tärkeimpänä tehtävänä.

Haluaisin alan koulutusesitteitä itsellenikin, esittelisin alan ammatteja ja jatkokoulutusta mielelläni lukiolaisille. (aineenopettaja)

Opiskelija saattaa kysellä alani opinnoista yliopistossa jne. Omat tiedot kylläkin vanhentuneita. (aineenopettaja)

Ohjaushan on kaikkien tehtävä koulussa ja näin pystyttäisiin sitä tekemään myös jatko-opintojen osalta. Aineenopettajat eivät varmastikaan aina tiedä uusimpia asioita jatko-opintoihin liittyen esim. pääsykokeista ja ainerealin vaikutuksesta pisteitykseen. Siksi onkin tärkeää, että heillä on uusin tieto. Tästä päivästä lähtien yritän muistaa laittaa koulutusesitteitä myös aineenopettajille. Siten varmasti lisääntyisi opettajien mielenkiinto kertoa oman aineen merkityksestä jatko-opintoihin, kun on varmuutta kertoa asiasta. Tässä kohdin täytyy yrittää tehostaa opinto-ohjaajan ja aineenopettajien yhteistyötä.

Opiskelijat myös harmittelivat jatko-opintoihin liittyviä asioita.

Voisi olla enemmän tutustumismatkoja tai jos tulisi tänne kouluun joku puhumaan joistain kouluista. Laajempi esittely erilaisista aloista. (abi 2005-2006)

Lukio-opiskelu on aika kiireistä. Aikaa tutustumiskäynneille eri työpaikoille ja koulutuspaikoille ei ehdi liikaa tehdä. Myös kuljetuksiin käytettäviä varoja ei ole liikaa lukiossamme. Oppilaitosesittelyjä on yleensä ollut opon-tunneilla. Usein on vaikea saada muiden aineiden tunteja vierailujen ajankohdaksi, joten esittelyjä ei ole pystytty toteuttamaan kovinkaan montaa vuositasolla. Ratkaisuna tähän voisi olla järjestää yksi

teemapäivä kaikille lukiolaisille, jolloin koulullamme järjestettäisiin koulutusmessut. Sinne voisivat tulla niin eri oppilaitosten edustajia ja työelämän ihmisiä kertomaan ja esittelemään toimintaansa. Samoin kutsuisimme sinne vanhoja opiskelijoitamme kertomaan nykyisistä opiskelupaikoistaan ja aloistaan. Olemmekin jo yhdessä rehtorin kanssa suunnitelleet järjestettäväksi kyseisen tyyppisen päivän joka vuosi samalla kohtaa lukuvuotta. Siten meiltä lähtevillä opiskelijoilla olisi tiedossa, milloin kyseinen päivä järjestetään. Ajankohdaksi olemme ajatelleet tammikuun ensimmäisen kouluviikon perjantaita. Se sopisi vierailijoille hyvin, koska monet yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat vielä lomilla silloin. Myös monista pääsykokeista on silloin jo tarkemmat tiedot. Samoin ajankohta sopii erityisesti abeille hyvin ja kiinnostus jatko-opintoihin on jo korkea. Olenkin jo informoinut tästä nykyisiä abeja ja tehnyt koulumme kotisivuille oman sivun aiheelle, mitä kautta opiskelijat voivat ilmoittautua messuille esittelijöiksi. Uskon tällaisesta vapaamuotoisemmasta päivästä olevan paljon hyötyä ja se on varmasti myös opettajille kuin vanhoillekin opiskelijoille miellyttävä päivä tavata toisiaan. Työpaikkoihin tutustumista on myös ollut liian vähän. Yrittäjyyttä myös on pyritty lisäämään lukiossamme yhtenä painopistealueena. Vastaavanlaiset messut kuin koulutusmessut voisi olla yksi ratkaisu. Näillä messuilla voisi olla paikalliset yritykset esittelemässä toimintaansa. Myös lukiomme opiskelijat voisivat niin tehdä esimerkiksi kesätyöpaikoistaan. He voisivat laatia oman osaston ja esityksen yhteistyössä työpaikan edustajien kanssa. Tämän valmistelu voisi olla esim. osa opinto-ohjauksen syventävää kurssia. Ajankohtana voisi olla syksy. Tavoitteeksi voisi laittaa, että 1½ vuoden kuluttua on ensimmäiset tällaiset messut lukiossamme.

Eräs seniori toivoisi opiskelijoilta omatoimisuutta jatko-opintojen suhteen.

Voitaisiin kannustaa opiskelijoita enemmän ottamaan selvää asioista esim. jatko-opinnoista. (seniori 2005-2006).

Yksilöohjausmahdollisuus opiskelijaa kohden on kuitenkin aika rajallinen. Siksi on mielestäni tärkeää myös opiskelijoiden omatoimisuus. Hienoa, että tämä kommentti tuli opiskelijoilta.

Jatko-opinnoista haluttiin myös tarkempaa tietoa.

Toivoisin, että jatkokoulutusmahdollisuuksia esiteltäisiin enemmän. Ei siis tyyliin: "Voitte mennä mm. yliopistoon tai ammattikorkeakouluun". Vaan ihan konkreettisesti katsottaisiin esim. netistä opon-tunneilla. (seniori 2005-2006)

Opinto-ohjauksen tunneilla voisi katsoa muutamia esimerkkejä tietyiltä aloilta huolellisemmin mm. pisteityksestä ja pääsykokeista. Nämä asiat ovat jääneet aina yksilöohjauksessa käsiteltäviksi. Aika ei vain riitä.

Jatko-opintopaikkaa miettiville toivottiin lisätietoa nettisivuillemme.

Opon nettisivuille voisi laittaa vielä enemmän tietoa seuraavan opiskelupaikan valinnasta sellaisille, jotka eivät yhtään tiedä minne hakea. (seniori 2005-2006).

Hyvä idea. Tällaiselle sivulle voisi laittaa ohjeita ja vinkkejä, miten toimia, jos ei vielä tiedä jatko-opintosuunnitelmiaan. Sinne voisi laittaa myös ammatinvalintapsykologin yhteystiedot. Samalle sivulle voisi laittaa tietoa, miten toimia, jos opiskelupaikkaa ei irtoa. Myös vinkkejä väli vuoden viettämisestä voisi laittaa jotain, samoin kuin armeijan jälkeen hakemisesta koulutuksiin. Myös työvoimatoimiston yhteystiedot voisivat olla paikallaan sekä ohjeet ilmoittautumisesta työvoimatoimistoon, jos ei opiskelupaikkaa ja työpaikkaa irtoa.

Eräs abi toivoi opinto-ohjaajan ottavan kovemmin kantaa jatko-opintoasioihin.

Ehkä eniten mietityttävät nämä jatko-opintoasiat, joista on mediassakin ollut jonkin verran puhetta. Eli voisi vielä suorasanaisemmin erotella esimerkiksi väli vuoden tai tietyn alan hyviä ja huonoja puolia eikä vain kannustaa opiskelijaa lukemaan itseään työttömäksi jollakin humanistisella alalla. Unelmia ja kuplia voisi rankemmin puhkaista, ettei sitten myöhemmin todellisuus iskisi liian kovaa. Muuten kaikki on oikein hyvässä kunnossa. (abi 2005-2006)

Ehkä olen turhankin varovainen ollut kertomaan eri alojen negatiivisista työllisyystilanteista tai niiden tulevaisuuden näkymistä. Toki ennustaminen on vaikeaa, varsinkin tulevaisuuden. En myöskään halua olla se henkilö, jota tullaan syyttämään siitä, että minä ennustin väärin ja hän teki sen perusteella väärän valinnan. Tähän asiaan varmaankin täytyy panostaa enemmän jatkossa, kunhan en ala kertoa mitään ehdottomna totuuksina tulevaisuuden suhteen. Olenkin pyrkinyt kannustamaan opiskelijoita valitsemaan sen alan, mikä heitä kinnostaa eniten. Pitää vain toivoa ja tehdä töitä sen eteen, että onnistuu niin hyvin opinnoissaan ja työnhaussa, että saa kyseiseltä alalta töitä, vaikka se olisikin hyvin suosittu ala ja työllisyystilanne siinä huono tällä hetkellä.

4.6 Muita ohjaukseen liittyviä kommentteja

Kyselylomakkeissa tuli myös monia mielipiteitä ja parannusehdotuksia, mitkä ei ole sidottu mitenkään tiettyyn kohtaan opintoja. Sen vuoksi päätinkin tehdä myös tämän alaluvun ja kommentoida tässä muutamia esiin tulleita opiskelijoiden ja lukion henkilökunnan mielipiteitä.

Eräs opiskelija harmitteli opon-tuntien vähyyttä.

Pitäisi olla enemmän opontunteja. (seniori 2005 –2006)

Lukirossamme on opetuksena tarjolla vain opon pakollinen kurssi. Se on jaettu kolmelle vuodelle siten, että 1/3 oppitunneista on sijoitettu kolmelle vuodelle. Osa oppitunneista jää vielä koeviikon vuoksi pitämättä. Käytännössä opiskelijoilla on vuositasolla 10 opontuntia ja se ei ole paljon. Olenkin aikonut laatia opon syventävästä kurssista itsenäisen kurssin. Myös pienryhmätoiminnan lisäämisen lukioon auttaa myös tähän asiaan.

Oppituntien sisältöihin otettiin myös kantaa.

Käsiteltäviä asioita mutenkin kuin vain siten, että asioita näytetään kalvolta.
(juniori 2005 – 2006)

Toiminnallisuutta tunneille. (seniori 2005 – 2006)

Ongelmana on se, että oppitunteja on vähän, mutta asiaa on paljon käsiteltäväksi. Siksi tulee paljon asioita käytyä läpi vain luentotyypillisesti. On varmasti totta, että pitäisi saada oppitunneista toiminnallisempia. Täytyisi vain löytää kultainen keskitie, missä menee raja, jotta kaikki tärkeäksi kokeman asia menee varmasti perille opiskelijoille. Pienryhmätoiminnan tehostaminen voisi olla myös ratkaisu tähän. Olenkin ajatellut ottaa tästä keväästä lähtien senioreiden osalta pienryhmät käyttöön. Näissä pienryhmissä keskusteltaisiin erityisesti kirjoitussuunnitelmasta sekä jatko-opinnoista. Myös porinatuokioita olen jo ottanut käytäntöön tunneilla hyvällä menestyksellä. Nämä keskustelutuokot ovat selvästi kiinnostaneet opiskelijoita ja niissä on noussut esiin monia todella mielenkiintoisia ajatuksia, joita en itse ole tullut edes ajatelleeksi. Myös tietotekniikkakäyttö oppitunneilla lisäisi toiminnallisuutta.

Yksilöohjausta kaipailtiin myös enemmän ja pakollisemmaksi.

Yksilöohjaus voisi olla ”pakollisempaa”, koska on varmasti oppilaita, jotka jännittävät tai eivät saa aikaiseksi tulla siihen vapaaehtoisesti. (seniori 2005 – 2006)

Yksilöohjauksen tavoitteet toteutuvat parhaiten, kun ohjattava osallistuu ohjaukseen vapaaehtoisesti. (Lairio & Puukari 2001, 12.) Silti olen pitänyt pakollisen kierroksen aabeille ja junioreille kerran lukuvuodessa. Sen lisäksi pidän opinto-ohjauksen ilmoitustaululla ajanvarauslistaa vastaanotolleni, jos joku haluaa tulla keskustelemaan kanssani uudemman kerran. Yllä olleen kommentin vuoksi olen alkanut ottaa ajanvarauslistaa myös mukaan oppitunneille ja laittanut sen kiertämään. Tällä tavoin ajanvaraukset ovat lisääntyneet. Tämä oli hyvä huomio.

Eräs opiskelija vastasi kysymykseen, keneltä hän on saanut ohjausta opintoihinsa seuraavasti.

Olen saanut ohjausta muilta opiskelijoilta lähinnä omanikäisiltä tai vähän vanhemmilta. (seniori 2005-2006)

Uskon, että opiskelijat saavat paljon ohjausta toisiltaan. He puhuvat samaa kieltä ja siten ohjaus uppoaa varmemmin. Lukiossamme ei ole tutor-toimintaa. Siinä voisi olla yksi kehittämisen paikka ojauksen lisäämiseksi. Toki siinä voi olla omat vaaransakin, kun ei aina tiedä, mistä asioista opiskelijat ohjausta toisilleen antavat ja miten paikkansa pitävää tietoa on, jos opiskelija on lähes pelkästään toisilta opiskelijoilta saadun ohjauksen varassa.

Rehtori otti kantaa lukiomme ohjauksen järjestämisestä.

Ehkä olisi hieman petraamista opetussuunnitelman ohjaussivujen toteutumisessa. Sieltä keityspainopisteet löytyvät nostamatta erikseen mitään esille. Yhdessä pitää näitä sivuja tutkia. (rehtori)

Olen samaa mieltä rehtorin kanssa, että opetussuunnitelma ei kaikilta osin toteudu käytännössä. Rehtori on ottanutkin jo tämän lukuvuoden aikana muutamaan otteeseen opettajainkokouksissa opetussuunnitelmasta otteita ohjauksen järjestämisestä keskustelun pohjaksi. Tämä on mielestäni ollut todella hyvä asia.

Eräs ryhmänohjaaja kertoi oman kantansa ohjauksen järjestämisestä seuraavasti.

Kaiketi tärkeintä on, että henkilökunta on opiskelijoiden saavutetavissa ja myös kuuntelee ja pysähtyy opiskelijoiden ja hänen asioidensa kohdalla. Opiskelija tietää, että saa tukea, kun sitä tarvitsee. Että olemme koulussa heitä varten. (ryhmänohjaaja)

Olen samaa mieltä. Opiskelijalla pitäisi olla mahdollisuus tavata aikuinen, luottohenkilö heti samana päivänä, kun sitä tarvitsee. Tämä yhden ihmisen antama apu voi olla todella ratkaisevaa kyseisen opiskelijan kannalta.

Yksi aineenopettaja nosti esiin erään tärkeän asian.

Jotkut (harvat) viettävät / tuhlaavat aikaansa lukiossa turhaan. Pitäisikö ronskimmin ohjata heidät omalle uralleen? Tiedän, että jokainen opiskelija on tärkeä pienelle lukiolle, mutta mikä on opiskelijan oma paras? (aineenopettaja)

Tämä on mielestäni todella tärkeä kommentti ja samalla jokseenkin kiperä kysymys. Olen samaa mieltä siinä, että opiskelijan oma paras on se, mikä on kaikkien etu tällaisessa tilanteessa. Opiskelijan ja huoltajien kanssa on hyvä pohtia tällaista asiaa realiteettien pohjalta. Olisi myös hyvä ohjata opiskelija ammatinvalintapsykologille kartoittamaan mahdollisia ammattihaaveita, kykyjä ja kiinnostuksia. Toki päätöksen koulutuspaikastaan tekee aina opiskelija itse, mutta näistä asioista on puhuttava mahdollisimman ajoissa eikä vasta lukion päättövaiheessa. Myös tällaisten opiskelijoiden kartoittaminen kannattaa tehdä ajoissa senkin vuoksi, että keskusteluun saadaan myös huoltajat paikalle ennen opiskelijan täysi-ikäisyyttä.

Eräs juniori nosti esiin yhden mielenkiintoisen asian.

Olisi myös hyvä, että oppilaiden vanhemmatkin (varsinkin ne, jotka eivät ole käyneet lukiota) olisivat perillä lukion asioista. Jotta vanhemmat voisivat tukea lapsiaan paremmin. (juniori 2006 –2007)

Tässä on myös yksi ohjauksen kehittämisen paikka. Vanhempainilloissa käydään läpi lukioon liittyviä asioita, mutta niitä on vain yksi lukuvuodessa ryhmää kohden. Siksi olisikin kyllä mietittävä, mitä muita keinoja olisi yrittää selvittää esimerkiksi lukio-opintojen ydinkohdat, ylioppilastutkintoon sekä jatko-opintoihin liittyviä asioita. Kannustaa yhteydenottoihin voisi olla yksi keino. Toinen voisi olla koulun kotisivuille luoda selkokieliset infisivut edellä mainituista aiheista.

5 POHDINTA

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena oli lähteä kehittämään Kristiinankaupungin lukion ohjaustoimintaa. Lukiossamme otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma lukuvuoden 2005-2006 alusta. Siinä on kuvattu selkeästi ja tarkkaan, mitä tehtäviä ohjaukseen liittyen kuuluu rehtorin, opinto-ohjaajaan, ryhmäohjaajien ja aineenopettajien hoidettaviksi. Syy, miksi valitsin lukiomme rehtorin kanssa käymäni keskustelun jälkeen kyseisen aiheen kehittämishankkeekseni oli se, että miten saamme opetussuunnitelmamme toteutumaan vielä paremmin lukiossamme käytännössä kaikkien toimijoiden osalta.

Samalla halusin selvittää sekä henkilökunnan että opiskelijoiden mielipiteitä ohjauksen toimivuudesta lukiossamme sekä heidän mielipiteitensä sen kehittämisestä. Aloitin kyselyjen toteutuksen keväällä 2006. Kyselylomakkeet laadin toukokuun alkupuolella. Kyselyt teetin lukiomme opettajille, kanslistille, terveydenhoitajalle sekä opiskelijoille. Toteutin kyselyt toukokuussa siksi, että voisin tehdä mahdollisimman paljon kehittämishanketta valmiiksi jo kesän aikana ennen koulutyön alkua. Kouluttajani Juha Parkkisen kanssa keskustellessani toukokuun lähijaksolla kyselylomakkeista ja yleensäkin kyselyistä, tulimme siihen johtopäätökseen, että opettajakyselyt on ihan hyvä pitää jo keväällä. Silloin on opettajilla ja opiskelijoilla paremmin muistissa koulunkäyntiin liittyvät asiat verrattuna syksyyn kesälomien jälkeen. Kuitenkin vastauksia ja mielipiteitä voi tarkentaa tarvittaessa mahdollisilla haastatteluilla myöhemmin syksyllä. Alustin ja jaoin lukion opettajainkokouksessa kyselylomakkeet. Opettajat vastasivat hyvällä vastausprosentilla sekä kirjasivat paljon hyviä asioita.

Opiskelijoille pidin kyselyt keväällä oppitunneilla ja siten sain vastauksia hyvän määrän takaisin. Abitुरientit olivat jo poissa koulusta silloin. Siksi lähetinkin heille sähköpostilla kyselyn toukokuun puolivälissä ja vielä uudemman kerran kesäkuun loppupuolella. Heidän vastauksiaan tuli niukasti. Syynä oli varmasti se, että tulevat kevään ylioppilaat odottelivat tutkintotuloksia ja samalla valmistautuivat tuleviin pääsykokeisiin juhlien järjestämisen lomassa.

Syksyn 2006 aikana kirjoittelin pääpiirteittäin kehittämishankkeeni teoriaosan valmiiksi. Lukio-opetuksen perusteet sekä lukiomme uusinta opetussuunnitelmaa pidin pohjana hankkeeni teoriaosalle. Kesän 2006 aikana luin jo kyselyjen vastauksia, mutta varsinaisesti vasta loppusyksystä 2006 aloin käydä tarkemmin niitä läpi. Päätin poimia kyselyistä esiin erityisesti sellaisia kommentteja, millä oli mielestäni merkitystä lukiomme ohjaustoiminnan kehittämisen kannalta. Olen myös kommentoinut ja kirjannut ajatuksiani ja kehittämisideoitani jokaisen valitsemani vastauksen jälkeen. Näiden vastausten kommentointia on jatkunut ihan kehittämishankkeeni loppuun saakka.

Pohdintaosion jätin loppuvaiheeseen ja tein sen viimeiseksi. Olen sopinut lukiomme rehtorin kanssa, että kehittämishankkeen valmistumisen jälkeen pidän opettajainkokouksessa yhtenvedon ajatuksistani ohjaustoiminnan kehittämisestä ja keskustelemme niistä. Tämän keskustelun uskon vielä jalostavan ohjaustoimintaamme vielä entistä enemmän.

Ilahduttavaa on myös se, että osa hankkeeni kehittämisideoista on jo otettu käyttöön viime lukukauden aikana lukiossamme. Syynä tähän on se, että kyselyjen tuloksista on jo tullut juteltua eri yhteyksissä koulumme henkilökunnan kanssa ja sitten on vain päätetty ottaa käytäntöön kyseiset asiat heti kun mahdollista. Mikä parasta, niin

käytäntöön jo otetut asiat ovat mielestäni olleet oikeastaan jo ydinkohdat lukiomme ohjaustoiminnan kehittämisen kannalta. Esimerkiksi minulla opinto-ohjaajana on ollut tapana tehdä opiskelijaseurantalista jokaiseen kurssin jälkeiseen opettajainkokoukseen. Listasta on ilmennyt jokaisen opiskelijamme kurssikertymä, pakollisten kurssien puuttuminen sekä hylättyjen kurssien lukumäärän lisäksi, mistä aineista niitä on liikaa. Syksyllä 2006 rehtori on ottanut selkeämmän käytännön tämän listan käsittelyyn. Olemme käyneet opettajainkokouksissa huolellisemmin läpi opiskelijoidemme opiskelutilanteen. Se jälkeen rehtorin johdolla on päätetty toimenpiteistä, työnjaosta sekä aikataulusta opiskelijoiden asioiden hoitamiseksi. Tämä on ryhdyttävä mielestäni paljon ohjaustoimintaamme ja tähän oli yksi ja varmasti suurin tavoitteeni tämän kehittämishankkeen tekemiseen ja aiheenvalintaan.

Tehostettujen opettajainkokousten myötä on myös opiskelijahuoltoryhmän toiminta tehostunut ja lisääntynyt. Näissä palaverissa ovat olleet pääasiassa läsnä rehtorin opinto-ohjaajan, terveydenhoitajan ja ryhmänohjaajan lisäksi opiskelija huoltajineen. Näistä kokoontumisista, joissa myös huoltajat ovat olleet paikalla, olemme huomanneet olleen todella suurta hyötyä. Yhtenä kehittämissideana on jo noussut esiin se, että tästä keväästä lähtien kävisimme erityisen tarkkaan läpi kaikkien ensimmäisen vuoden opiskelijoidemme opiskelutilanteen kurssikertymineen. Syynä on se, että saisimme mahdollisimman nopeasti kiinni ja ajoissa mahdolliset ongelmat. Myös huoltajien informointi olisi helpompaa ennen opiskelija täysi-ikäisyyttä. Toivottavasti otamme myös käytäntöön lukukauden alkuun opiskelijahuoltoryhmän puitteissa niinsanotun tukitoimikartoituksen. Tässä palaverissa kävisimme läpi kaikki uudet opiskelijamme ja mieltisimme, ketkä voisivat olla sellaisia opiskelijoita, jotka tarvitsevat apua, varsinkin opintojen alkuvaiheessa. Näissä palaverissa voitaisiin räättälöidä kyseisille opiskelijoille juuri hänelle sopivat tukitoimet. Tämä kokoontuminen oikeastaan olisi nivelvaihekeskustelu, sillä minun lisäksi terveydenhoitaja toimii myös yläkoulun puolella. Voi olla myös niin, että ryhmänohjaajakin toimii yläkoulun puolella. Tämän tyyppinen keskustelu olisi aiheellinen, koska lukiomme on pieni eikä meille ole keskiarvorajaa uusille opiskelijoille. Alhaisemman keskiarvon omaaville uusille tuokkaille olisi varmasti hyötyä. Uskon, että näin toimiessamme pelastaisimme muutaman opiskelijan koulutien ja sitä kautta turhan keskeyttämisen. Tällainen kokous pitäisi olla hyvinkin alkuvaiheessa lukukautta. Siinä pitäisi sopia tukitoimista, työnjaosta ja yhteistyöstä eri toimijoiden kesken. Kokoontumisia pitäisi olla riittävän säännöllisesti, jotta seuranta toimisi. Tapauskohtaisesti voitaisiin miettiä tehostettujen tukitoimien kesto.

Opiskelijahuoltoryhmätoiminnan kautta on syntynyt lukioomme myös opiskelijan ja opinto-ohjaajan seurantalaverit. Näihin palaverihin on valittu mukaan sellaisia opiskelijoita, joilla on suuria ongelmia suoriutua opiskeluistaan omin avuin. Näissä palaverissa käydään läpi opiskelijan tilannetta ja yhdessä määritetään ensisijaiset tehtävät ja asiat, mitkä opiskelijan on hoidettava. Nämä tehtävät aikataulutetaan ja seuraavassa palaverissa käydään läpi, miten opiskelija on näistä suoriutunut. Samoin seuraavassa palaverissa määritellään seuraavat tehtävät opiskelijan hoidettavaksi. Tehtäviä voivat olla mm. sellainen, että opiskelija käy keskustelemassa aineenopettajan kanssa, miten korvata poissaoloja tai saada kurssi hyväksytyksi. Opiskelijan on kuitenkin vaikea suoriutua ongelmistaan, jos hänelle ei määrittele niitä konkreettisesti ja anna niitä hänelle pieninä paloina. Silloin hänen on helpompi päästä alkuun asioidensa hoitamisessa. Näistä palaverista on tullut minulle sekä opiskelijoille hyviä kokemuksia ja uskon tällaisten palaverien tulevaisuudessa laajenevan lukiossa myös muiden hoidettaviksi esimerkiksi tukitoimikartoitukseen liittyen. Nyt vielä olen hyvin ehtinyt

keskittyä näihin opiskelijoihin, mutta työnjaosta olisi varmasti hyötyä, jos tällaisten opiskelijoiden lukumäärä tulee lisääntymään. Muutenkin koen sen tärkeäksi, että jokaisella opiskelijalla olisi koulussa joku aikuinen, johon voisi tukeutua apua tarvitessaan. On mielestäni tärkeää opiskelijalle, että hän huomaa hänestä välitetävän. Tämä yksi aikuinen riittää pitkälle ja kantaa opiskelijaa kauas eteenpäin.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) kuvaan omaa vuosikiertoani työssäni. Koska toimin lukion lisäksi opinto-ohjaajana myös yläkoulun puolella, koin selkeämmäksi liittää siihen myös siellä tekemäni ohjauksen lukuvuoden aikana. Samalla sen avulla ymmärtää helpommin ratkaisuni eri toimenpiteiden ajankohdan valinnalle. Tummalla värillä on kuvattu yksilöohjaukseen käytettävät kuukaudet ja vaaleammalla värillä pienryhmätoimintaan käytettävä aika. Muuta – sarakkeeseen olen kirjannut muita asioita, mitkä vievät aikaa lukuvuodestani.

TAULUKKO 1 Opinto-ohjaajan lukuvuosi

Kuukausi	7. lk	8.lk	9.lk	Juniorit	Seniorit	Abit	muuta
elokuu				■			
syyskuu	■			■			
lokakuu	■		■			■	lukioesittelyt 9.lk
marraskuu			■				
joulukuu	■						
tammikuu			■				
helmikuu			■				
maaliskuu		////					vaihtoviikkojärjestelyt
huhtikuu		////	■		////		aine- ja kurssivalinnat (lukio)
toukokuu		////			////		yläkouluessittelyt ja nivelvaihekeskustelut 6.lk
kesäkuu							

■ = yksilöohjaus

//// = pienryhmätoiminta

Kuten aiemmin on useaan otteeseen tullut jo kerrottua, toimin opinto-ohjaajana sekä yläkoulun että lukion puolella. Tästä kahdella eri kouluasteella toimimisesta on paljon hyötyä, mutta se synnyttää myös monia haasteita työhöni. Positiivista tästä on se, että minä tunnen hyvin Kristiinanseudun koulusta lukioon tulevat oppilaat. Ei tarvita mitään nivelvaihekeskustelua, koska olen opettanut kyseisiä oppilaita jo kolmen vuoden ajan. Näiden oppilaiden kohdalla voidaan puhua pitkästä ohjaussuhteesta, koska se kestää kuusi vuotta. Siitä on varmasti hyötyä monessakin kohtaa työssäni, eikä sitä aina edes osaa tiedostaa. On myös mielenkiintoista ollut nähdä opiskelijan kehittyminen opiskelijana ja ihmisenä. Jatko-opintoihin liittyneissä keskusteluissa on myös usein tapahtunut suuria ja mielenkiintoisia muutoksia moneen kertaan tämän opintopolun aikana. Toki on myös ollut sellaisia 7. luokkalaisia oppilaita, joiden jatko-opintosuunnitelmat ovat olleet ihan samat lukion päättövaiheessa.

Haastetta ohjaustyölle kahdessa koulussa toimiminen synnyttää erityisesti eettisesti. Joissakin tilanteissa on kiusaus pyrkiä ohjaamaan oppilas opiskelemaan omaan lukioomme. Varsinkin niissä tapauksissa, kun oppilas aikoo lähteä muulle paikkakunnalle opiskelemaan ihan tavalliseen päivälukioon. Ammatilliselle puolelle suuntautuvien kohdalla enkä myöskään erityislukioon hakeutuvien kohdalla en niinkään koe samaa ongelmaa. Myös välillä tunnen olevani liiankin varovainen ohjaamaan opiskelijoita Kristiinankaupungin lukioon. Syynä on se, että en halua minua syytettävän

toimimisesta vain yhden oppilaitoksen puolestapuhujana. Tämän vuoksi esimerkiksi Kristiinanseudun koulun 9. luokkalaisille lukion esittelytunnit pitää lukion rehtori yhdessä opiskelijoiden kanssa, koska tunnen itseni vähän jääviksi.

Lisäksi lukion puolella minulla on ajanvarauslista opinto-ohjauksen ilmoitustaululla läpi lukuvuoden n. 5-10 h / viikko jaksosta riippuen. Eli halukkailla on mahdollisuus varata aika normaalin yksilöohjauksen lisäksi tai sellaisena ajankohtana, kun ei ole menossa oman ikäluokan kierros. Samoin senioreilla on sitä kautta mahdollisuus päästä yksilöohjaukseen.

Kuvasta ilmenee hyvin se, että työssäni pidän erityisen tärkeänä 9. luokkalaisten ohjausta. Samoin siitä ilmenee, että sekä yläkoulun ja lukion välivaiheessa olevat oppilaat saavat ohjauksessani vähemmän huomiota verrattuna opintopolun alussa ja lopussa olevat oppilaat. Välivaiheessa tulenkin tästä keväästä 2007 lähtien kokeilemaan pienryhmätoimintaa muun ohjauksen tukena.

Lukuvuoden aloitan lukioon tulevien opiskelijoiden yksilöohjauksella (taulukko 1). Siinä käymme läpi vielä uudestaan aine- ja kurssivalinnat, varsinkin ensimmäisen vuoden osalta. Myös keskustelemme lukio-opinnoista ja käymme samalla läpi lukioon liittyviä yleisiä asioita mm. kurssien arvioinnista, poissaolojen vaikutuksesta, kurssille ilmoittautuminen sekä itsenäisesti suoritettavan kurssin ohjeita. Aloitan juniorikierroksen niiden osalta, jotka ovat tulleet lukioon muualta kuin Kristiinanseudun koululta, jotta tutustuisin heihin paremmin heti alusta alkaen ja he pääsisivät mahdollisimman nopeasti kiinni opiskeluun. Kuitenkin omalla yläkoulullamme opiskelleet juniorit tuntevat koulutilat ja opettajat sekä suurimman osan koulurutiineista jo aiempien vuosien perusteella.

Yksilöohjauksessa alkaa 7. luokkalaisten osalta kierros syyskuun alkupuolella. Mielestäni tämä tutustumiskierros kannattaa aloittaa vasta, kun he ovat opiskelleet jo vähän aikaa koulussamme. Samalla saan kuulla, miten yläkoulu on lähtenyt liikkeelle. Tämä kierros kestää koko syyslukukauden. Pyrkimykseni on kuitenkin saada mahdollisimman nopeasti 7. luokkalaiset ja juniorit läpikäytyä, jotta voin aloittaa 9. luokkalaisten ja abien yksilöohjauksen. On valitettavaa, kun mielestäni tärkeimpien ikäluokkien ohjaus alkaa vasta lokakuussa, mutta juniorien ja 7. luokkalaisten kierros on mielestäni tärkeä tehdä heti lukuvuoden alussa. Toki tässä on myös paikka, missä voisi hyödyntää ryhmänohjaajia tehdä yhteistyötä heidän kanssaan abien ohjauksen suhteen. Ryhmänohjaajan apua voisi hyödyntää erityisesti kurssikertymän valvonnan suhteen. Jatko-opintoasiat jäisivät opinto-ohjauksen yksilöohjauksierrokselle. Abien tilanne toki on hyvä siksi, että minulle on koko ajan mahdollisuus varata yksilöohjausaikoja viikottain ilmoitustaululla olevalta listalta. Olen myös oppituneilla laittanut listan kiertoon. Mikään viikko lista ei ole ollut ihan täynnä nimiä, joten ilmeisesti abit ovat kuitenkin saaneet riittävästi ohjausta sitä tarvittaessa. Abien yksilöohjauksierroksen olen ehtinyt käymään yleensä läpi syyslukukauden aikana. Tammi- ja helmikuussa on osa abeista käynyt toistamiseen ohjauksessani. Monet abit tulevat ylioppilaskirjoitusten jälkeen vastaanotolleni jälleen keskustelemaan jatko-opinnoista. 9. luokkalaisten yksilöohjauksierroksen jälkeen tiivistyy heidän yhteishakunsa. Perusopetuksen päättöluokkalaiset työllistävät minua eniten vuoden aikana ja alkuvuosi on ehkä kaikkein tiivistä aikaa.

Opinto-ohjaajana toimin myös lukiomme esittelijänä naapurikuntien yläkoululaisille (Taulukko 1). Nämä vierailut työllistävät minua syksyisin ja myös keväisin 8. luokkalaisille samalla, kun käyn pitämässä lukioon tuleville 9. luokkalaisille aine- ja kurssivalintainfon. Myös käyn vierailemassa alakouluilla kertomassa yläkoulustamme keväisin. Samalla kerralla käyn 6.luokan opettajien kanssa läpi nelivaihekeskustelut.

Huhtikuun aikana pidän myös Kristiinanseudun koulun 9. luokkalaisille aine- ja kurssivalintainfon, mitä seuraa yksilöohjauskierros ainevalintoihin liittyen. Lukioon tulevien ensimmäinen yksilöohjaus tulee siis oikeastaan tehtyä jo peruspetuksen puolella. Kevät on siis aika kiireistä aikaa ja siksi 8. luokkalaisten ja senioreiden yksilöohjauskierrokselle ei jää aikaa. Kuitenkin pidän tärkeänä tavata näiden luokkien oppilaita myös. Siksi olenkin ajatellut kokeilla tänä vuonna ensimmäistä kertaa pienryhmiä molempien ryhmien osalta herättelemään jatko-opintoasioita. Samalla senioreiden kohdalla laitan heidät myös keskustelemaan ylioppilastutkinnon kirjoitussuunnitelmasta, mitä aineita he aikovat kirjoittaa ja millä aikataululla. Toki näistä asioista on jo puhuttu aiemmin oppitunneilla ja sitä myös paperille suunniteltukin. Pienryhmien avulla pystyn keventämään ohjausaikataulujani.

Seuraavassa taulukossa (Taulukko 2) pohdiskelen lukioomme tulevan opiskelijan opintopolkua. Siitä ilmenee, mitä tukitoimia lukiolainen saa ohjaukseen liittyen milloinkin ja kenen toimesta. Ensiksimmäintu henkilö on ensisijaisesti vastuussa kyseisestä tukitoimesta. Olen jakanut opintopolun neljään eri vaiheeseen; opintojen hakeutumiseen, opiskelujen alkuvaiheeseen, opintojen etenemisvaiheeseen, opintojen päätösvaiheeseen sekä jatko-opintoihin siirtymisen vaiheeseen.

TAULUKKO 2 Opiskelijan saamat tukitoimet opintopolkunsa aikana

Opintoihin hakeutuminen (8 - 9.lk)	ajankohta	kenen toimesta
lukioesittelyt (käynti yläkouluilla)	huhtikuu, toukokuu	rehtori, opinto-ohjaaja
lukiovierailut (käynti lukiolla)	lokakuu - joulukuu	rehtori, opinto-ohjaaja, aineenopettajat
aine- ja kurssivalinnat (info + valinta)	huhtikuu	opinto-ohjaaja, rehtori
Opintojen alkuvaihe (juniorivuosi)		
lukio-opiskelujen aloittaminen	elokuu, 1. koulupäivä	rehtori, ryhmänohjaajat
aine- ja kurssivalintojen tarkistaminen	elokuu	opinto-ohjaaja
kurssiesittelyt	1. pidettävä kurssi	aineenopettajat
opinto-ohjauksen 1. kurssi (1/6)	elokuu - syyskuu	opinto-ohjaaja
tukitoimikartoitus	elokuu -syyskuu	opiskelijahuoltoryhmä
opinto-ohjauksen 1. kurssi (2/6)	maaliskuu- huhtikuu	opinto-ohjaaja
Opintojen etenemisvaihe (seniorivuosi)		
ylioppilastutkinto	elokuu – kesäkuu	rehtori, aineenopettaja, opinto-ohjaaja
jatko-opinnot		opinto-ohjaaja
pienryhmätoiminta (jatko-opinnot, kirjoitussuunnitelma)	maaliskuu- huhtikuu	opinto-ohjaaja
opinto-ohjauksen 1. kurssi (3/6)	lokakuu – marraskuu	opinto-ohjaaja
opinto-ohjauksen 1. kurssi (4/6)	maaliskuu- huhtikuu	opinto-ohjaaja
Terveystarkastajan ja lääkärin tarkastus	elokuu – kesäkuu	terveydenhoitaja, lääkäri
Opintojen päättövaihe (abivuosi)		
ylioppilastutkinnon suorittaminen	elokuu - maaliskuu	rehtori, opinto-ohjaaja ryhmänohjaaja
Kurssikertymän seuraaminen	elokuu - kesäkuu	ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja
opinto-ohjauksen 1. kurssi (5/6)	lokakuu - marraskuu	opinto-ohjaaja
opinto-ohjauksen 1. kurssi (6/6)	tammikuu - helmikuu	opinto-ohjaaja
jatko-opintoihin siirtyminen (abivuosi)		
yksilöohjauskierros	lokakuu - tammikuu	opinto-ohjaaja
hakeminen jatko-opintoihin	lokakuu - kesäkuu	opinto-ohjaaja

Yhteistyö on mielestäni kehittynyt eri toimijoiden välillä tämän lukuvuoden aikana. Tieto on kulkeutunut paremmin henkilökunnan välillä ja työnjakoa on tehty enemmän. Työnjakoa ohjauksen osalta voisimme lukiossa tehdä enemmänkin. Seuraavissa kappaleissa mietteitäni eri toimijoiden tehtävistä lukiossamme ja siitä, miten voisimme työnjakoa parantaa.

Ryhmänohjaajilla on tärkeä rooli lukiolaisten ohjauksessa. Opintoihin hakeutumisesta on jo kuvattu aiemmin tässä luvussa. Opintojen alkuvaiheessa ohjausta antavat opinto-ohjaajan lisäksi ryhmänohjaajat ensimmäisenä koulupäivänä. Mielestäni olisi tärkeää, että ryhmänohjaajat jatkaisivat vielä useampana päivänä opiskelijoiden perehdyttämistä lukion käytänteisiin ja kyselisivät ja keskustelisivat lukion alkuun liittyvistä kysymyksistä ja asioista. Samalla tutustuminen ryhmänohjaajaan alkaisi tiiviimmin heti alusta alkaen ja siitä olisi varmasti hyötyä myöhemmin opiskeluissa. Ryhmänohjaajien osalta toivoisin vielä etenkin kurssikertymän seuraamista ja valvontaa erityisen tarkaan jaksottain ja vuosittain. Edellä kuvaamieni tehostettujen opettajankokousten jälkeen olisi mielestäni tärkeää, että ryhmänohjaajat käyttäisivät riittävästi aikaa palauttaessaan jaksotodistukset ja mahdollisesti keskustelisivat kahden kesken apua tarvitsevien opiskelijoiden kanssa. Myös muidenkin omaan ryhmään kuuluvien kanssa olisi varmasti hyvä pyrkiä keskustelemaan vähintään kerran lukuvuodessa. Yhteistyö rehtorin ja opinto-ohjaajan kanssa on mielestäni hyvin tärkeää. Informointi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jos jollakin on ongelmia opiskelun suhteen. Myös yhteydenpito opiskelijoiden huoltajiin on mielestäni ryhmänohjaajan tehtävä.

Aineenopettajien osalta olisi mielestäni tärkeää, että kurssien alussa he esittelisivät oman oppiaineensa kurssit hyvin huolellisesti. Samoin olisi tärkeää kertoa kurssien tavoitteista, arvioinnista sekä pakollisten kurssien määrästä. Aineenopettajan tehtävä mielestäni olisi myös seurata oman aineensa osalta, miten opiskelija on suoriutunut pakollisten ja syventävien kurssien osalta. Samoin aineenopettaja pystyisi helpoiten huolehtimaan siitä, osallistuuko opiskelija kurssin uusintaan vai ei. Siten ei tulisi yllätyksiä opintojen aikana, onko pakollisia kursseja suorittamatta. Toki on myös pohdittava, kuinka paljon opettajien täytyy huolehtia opiskelijoiden asioista. Liialla huolehtimisella tehdään helposti karhunpalvelus opiskelijalle. On hyvä myös kertoa, mille aloille kyseinen oppiaine on tärkeä ja mille aloille on hyötyä tämän oppiaineen kurssien suorittamisesta. Tässä kohdin yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa on erityisen tärkeää. Myös oman aineen ylioppilastutkintoa kannattaa selvittää opiskelijoille hyvin huolellisesti. He parhaiten tietävät, millaisia kysymyksiä yleensä kysytään ja millaisia elementtejä tarvitaan hyvään vastaukseen.

Rehtorin tehtävä on pitää langat käsissään ja olla luomassa toimivat ohjausmahdollisuudet lukioon. Rehtorin infot lukukauden alussa ja lopussa sekä erityisesti ylioppilaskirjoituksiin liittyen ovat tärkeitä. Rehtorin rooli on ensisijainen siinä, että työnjako koulussa sujuu ohjauksen suhteen. Opettajainkokousten kautta tämä työnjako onnistuu, samoin opiskelijahuoltoryhmän toimiminen.

Terveystieteiden osuus lukiossa on hyvin tärkeä. Hän on suurelta osaltaan huolehtimassa siitä, että opiskelija on kunnossa ja voi keskittyä opiskeluun. Myös opiskelijahuoltoryhmässä toimiminen on hyvin tärkeää koko ryhmän toimimisen kannalta.

Lukion *kanslistin* rooli on auttaa lähes kaikissa asioissa. Hän on myös se henkilö, joka on ensin ja usein yhteydessä opiskelijoiden huoltajiin. Tämä yhteydenpito on tärkeää ja se, että se myös toimii. Opiskelijan täytyy myös tuntea, että hän on toivottu ja tärkeä asioidessaan kansliassa.

Tutortoiminnan aloittaminen on käyttämätön voimavara koulumme ohjaustoiminnassa. Sen synnyttämistä kannattaisi miettiä sekä sen luomia mahdollisuuksia.

Noin vuosi sitten valitsin hankeeni aiheeksi ohjaustoiminnan kehittämisen.

Perusteluina aiheen valinnalle oli useampikin syy. Lukiomme opetussuunnitelman mukaan ohjaus on kaikkien opettajien tehtävä ja sitä toivon sen olevan myös käytännössä. Työnjakoa eri toimijoiden kesken halusin selkiyttää eli kuka vastaa mistäkin asiasta. Kuinka hyvin onnistuin tavoitteissani vastaamaan esittämiini tavoitteisiin? Mielestäni onnistuin hyvin työssäni. Siitä hyvänä esimerkkinä on se, että työnjako ja yhteistyö eri toimijoiden välillä on kehittynyt tämän lukuvuoden aikana ja uskon sen lisääntyvän jatkossa entistä enemmän. Myös tiedonkulku on ollut parempaa. Uskon näiden asioiden parantuneen edellä kuvaamieni tehostettujen opettajainkokousten ja opiskelijahuoltoryhmän kokousten toimesta. Opettajainkokouksissa on rehtorin johdolla käyty läpi opiskelijoiden tilannetta ja selkeästi jaettu tehtäviä, kuka vastaa mistäkin tukitoimista kyseisen opiskelijan kohdalla. Samoin on myös opiskelijahuoltoryhmän toiminta tehostunut tämän lukuvuoden aikana. Keskustelu on lisääntynyt eri toimijoiden välillä. Varsinkin opiskelijahuoltoryhmäkokousten jälkeen on tullut keskusteltua ja seurattua opiskelijan tilannetta tarkemmin yhdessä ryhmänohjaajien ja rehtorin kanssa. Se, miten tieto kulkeutuisi kaikille sitä tarvitseville ja vieläpä nopeasti täytyy vielä pohtia jatkossa tarkemmin lukiossamme. Myös sitä pitää miettiä, miten saisimme lukiossamme jokaisen toimijan sitoutumaan hoitamaan oman osansa ohjauksestaan.

Varsinkin oman työn kehittämiseen kehittämishanke antoi useita vastauksia. Oma työ on selkiytynyt ja pienryhmätoiminnan systemaattista aloittamista tämän kevään aikana odotan innolla.

Kehittämishankkeen aikana on tullut mietittyä paljon lukiomme ohjaustoimintaa. Uskon tästä olevan hyötyä omaan työhöni lukion lisäksi myös yläkoulun ohjauksen kehittämiseen. Toivon, että tästä hankkeesta on hyötyä myös lukiollemme ja sen koko henkilökunnalle. Toivon myös, että sitä kautta todellisia voittajia ovat lukiomme opiskelijat.

Lähteet

- Järvinen, A., Koivisto, T. & Poikela, E. 2000. Oppiminen työssä ja työyhteisössä. Juva. WSOY.
- Kristiinankaupungin lukion opetussuunnitelma 2005
- Lairio, M. & Puukari, S. (toim.) 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 12
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003
- Tamminen, S. 2005. IB - Opinto-ohjauksen kehittäminen Ressun lukiossa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kehittämishanke.
- Uutilanrinteen lukion opetussuunnitelma 2005.

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake Kristiinankaupungin lukion henkilökunnalle
Liitteet 2-4 Kyselylomakkeet Kristiinankaupungin lukion opiskelijoille

Liite 1

Kyselylomake

henkilökunta

Kristiinankaupungin lukion ohjaustoiminnan kehittäminen

Arvoisa kollega!

Seuraava kysely liittyy opinto-ohjaajan koulutukseen kuuluvaan kehittämishankkeeseen. Kehittämishankkeen tarkoituksena on kehittää kyselyjen avulla Kristiinankaupungin lukion ohjaustoimintaa.

Toivon sinulta löytyvän vielä virtaa vastata tähän lomakkeeseen ennen kesälomille lähtöä.

Palauta lomakkeesi minun lokerooni tai vastaa sähköpostilla

tapio.rajamaki@pp.inet.fi

Kiitos jo etukäteen!

Hyvää ja Kaunista Kesää !

Yhteistyöterveisin

Tapio Rajamäki

ympyröi

Olen rehtori / ryhmänohjaaja / aineenopettaja / kanslisti / terveydenhoitaja

Kysymykset

1. Mitkä ovat neljä tärkeintä asiaa työssäsi opiskelijoiden opintojen ohjaamisessa?

Perustele valintasi. (Mitkä asiat koet olevan sinun vastuullasi opiskelijan opintojen alkuvaiheessa, keskivaiheilla ja/tai lopussa).

2. Miten toivoisit opiskelijoiden ohjaamista kehitettävän? Millaisia ideoita sinulla on ?

(Mitkä asiat tarvitsevat sinun mielestäsi eniten kehittämistä, jotta oppilaat saisivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnoilleen, jatko-opintosuunnitelmilleen ja kasvulleen aikuisuuteen?)

Liite 2

Kysely (sähköpostilla)

opiskelijat (abit 2005-2006)

Heippa!

Pätevidyn työn ohessa opinto-ohjaajaksi Jyväskylän Yliopistossa.

Opintoihin kuuluu myös kehittämishankkeen tekeminen.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on kehittää kyselyjen avulla Kristiinankaupungin lukion ohjaustoimintaa.

Kehittämisen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää saada teiltä palautetta.

Te olette parhaita asiantuntijoita ja juuri läpikäyneet koko prosessin.

Arvoinnissa voitte ottaa huomioon niin hyvässä kuin pahassa saamanne tuen eri toimijoilta:

esim. rehtorilta, opolta, ryhmänohjaajalta, aineenopettajilta, terveydenhoitajalta ja kanslistilta.

Antamasi tiedot ovat luottamuksellisia.

Vastaa allaoleviin kysymyksiin sähköpostilla toukokuun aikana.

Toivottavasti aikaa riittää juhlien, pääsykokeiden ym. lomassa.

Kiitos jo etukäteen!

YO-tuloksia ja juhlia odotellessa !!!!

Terveisin Tapio

Kysymykset

1. Missä asioissa sait ohjausta opintoihisi? Kenen toimesta?

(miten sait tukea ja ohjausta opinnoillesi, ylioppilaskirjoituksiin, jatko-opintosuunnitelmiin sekä kasvussa aikuisuuteen).

2. Missä asioissa olisit tarvinnut ohjausta, mutta et sitä saanut? (esim. ennen opintoja, alkuvaiheessa, keskivaiheilla, lopussa).

3. Miten toivoisit opiskelijoiden ohjaamista kehitettävän? Millaisia ideoita sinulla on ?

(Mitkä asiat tarvitsevat sinun mielestäsi eniten kehittämistä, jotta opiskelijat jatkossa saisivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnoilleen, jatko-opintosuunnitelmilleen ja kasvulleen aikuisuuteen?)

Liite 3

Kyselylomake

opiskelijat (juniorit, seniort 2005-2006)

Kristiinankaupungin lukion ohjaustoiminnan kehittäminen

Arvoisa opiskelija!

Seuraava kysely liittyy opinto-ohjaajan koulutukseen kuuluvaan kehittämishankkeeseen.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on kehittää kyselyjen avulla Kristiinankaupungin lukion ohjaustoimintaa. Antamasi tiedot ovat luottamuksellisia.

Arvioinnissa voitte ottaa huomioon niin hyvässä kuin pahassa saamanne tuen eri toimijoilta:

esim. rehtorilta, opinto-ohjaajalta, ryhmänohjaajalta, aineenopettajilta, terveydenhoitajalta ja kanslistilta.

Palauta lomakkeesi opettajanhuoneeseen (minun lokerooni) tai vastaa sähköpostilla tapio.rajamaki@pp.inet.fi

Kiitos jo etukäteen!

Hyvää ja Kaunista Kesää !

Yhteistyöterveisin

Tapio Rajamäki

Kysymykset

- 1. Missä asioissa olet saanut ohjausta opintoihisi? Kenen toimesta?**
- 2. Missä asioissa toivoisit saavasi ohjausta? Missä vaiheessa opintoja toivoisit niitä saavasi?**
- 3. Missä asioissa olisit tarvinnut ohjausta, mutta et sitä saanut?**
- 4. Miten toivoisit opiskelijoiden ohjaamista kehitettävän? Millaisia ideoita sinulla on ?**

(Mitkä asiat tarvitsevat sinun mielestäsi eniten kehittämistä, jotta opiskelijat jatkossa saisivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnoilleen, jatko-opintosuunnitelmilleen ja kasvulleen aikuisuuteen?)

Kyselylomake

opiskelijat (juniorit 2006-2007)

Kristiinankaupungin lukion ohjaustoiminnan kehittäminen

Arvoisa opiskelija!

Seuraava kysely liittyy opinto-ohjaajan koulutukseen kuuluvaan kehittämishankkeeseen.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on kehittää kyselyjen avulla Kristiinankaupungin lukion ohjaustoimintaa. Antamasi tiedot ovat luottamuksellisia.

Arvioinnissa voitte ottaa huomioon niin hyvässä kuin pahassa saamanne tuen eri toimijoilta:

esim. rehtorilta, opinto-ohjaajalta, ryhmänohjaajalta, aineenopettajilta, terveydenhoitajalta ja kanslistilta.

Palauta lomakkeesi opettajanhuoneeseen (minun lokerooni) tai vastaa sähköpostilla tapio.rajamaki@pp.inet.fi

Kiitos jo etukäteen!

Hyvää ja Kaunista Syksyä !

Yhteistyöterveisin

Tapio Rajamäki

Kysymykset

- 1. Missä asioissa olet saanut ohjausta opintoihisi? Kenen toimesta? (yläkoulu, lukion alku)**
- 2. Missä asioissa toivoisit saavasi ohjausta? Missä vaiheessa opintoja toivoisit niitä saavasi?**
- 3. Missä asioissa olisit tarvinnut ohjausta, mutta et sitä saanut? (yläkoulu, lukion alku)**
- 4. Miten toivoisit opiskelijoiden ohjaamista kehitettävän? Millaisia ideoita sinulla on ?**

(Mitkä asiat tarvitsevat sinun mielestäsi eniten kehittämistä, jotta opiskelijat jatkossa saisivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnoilleen, jatko-opintosuunnitelmilleen ja kasvulleen aikuisuuteen?)